

Super Galicja

✓ Tarnów
✓ Bochnia
✓ Brzesko
✓ Dąbrowa
Tarnowska

Nowotwory złośliwe pozostają jednym z najważniejszych wyzwań współczesnej medycyny. W rozmowie z profesorem poruszamy najważniejsze kwestie dotyczące powstawania nowotworów, czynników ryzyka, raka wątroby i prostaty, diagnostyki PSA oraz znaczenia profilaktyki i wczesnego wykrywania choroby.

(czytaj str. 10)

CZWARTEK | 24 września 2026 | Nr 126 | GAZETA BEZPŁATNA | email: supergalicja@super-galicja.pl; supergalicja@gmail.com

Jubileuszowe XXV Dożynki Powiatu Tarnowskiego w Gromniku

Świętowanie z regionalną kulturą i muzyką

Szesnaście wieńców reprezentujących 16 gmin powiatu tarnowskiego, zaprezentowano podczas XXV Powiatowych Dożynek w Gromniku – wydarzenia, podczas którego rolnicza tradycja spotkała się z regionalną kulturą, muzyką i wspólnym świętowaniem. Pod adresem rolników wypowiedziano wiele słów wdzięczności za całoroczną pracę, a wielkie tłumy zgromadził koncert Zenka Martyniuka.

Dożynki zainaugurowała Msza św. polowa, którą odprawił i homilię wygłosił o. Bogdan Bańdur CSsR, zakonnik, misjonarz i rekolekcjonista. Gospodarze dożynek wójt Gromnika Małgorzata Kras i starosta tarnowski Jacek Hudyma przywitani wszystkich zgromadzonych, a szczególnie rolników, którym dziękowano za tegoroczne zbiory i codzienną pracę.

Dożynki zaszczylicili swoją obecnością m. in. posłowie Anna Pieczarka, Józefa Szczurek-Zelazko i Wiesław Krajewski, senator Kazimierz Wiatr, wicemarszałek Wo-

two, dla rolnictwa tutaj na ziemi tarnowskiej – mówiła poseł Józefa Szczurek-Zelazko.

– To jest ten moment, kiedy możemy się zatrzymać, spojrzeć na efekty całorocznej pracy i po prostu być razem. Za każdym bochenkiem chleba, każdym wieńcem i każdym regionalnym smakiem stoi człowiek, jego praca, tradycja i przywiązanie do rodzinnej ziemi. Dziś w Gromniku świętujemy nie tylko plony, ale przede wszystkim dziękujemy ludziom, którzy tę piękną tradycję pielęgnują i przekazują dalej – podkreślił wicemarszałek Ryszard Pagacz.

– Niezwykle cieszę się z tego wydarzenia, cieszę się z tego, że w Polsce tak wspaniale kultywowane są tradycje związane z rolnictwem. Tradycje związane przede wszystkim z szacunkiem do polskiej ziemi, z szacunkiem do osób, które pochylają się codziennie nad ciężką pracą. To jest niezwykle ważne, aby ta pamięć nigdy nie gasła, aby ta pamięć była zawsze w nas i zawsze przypominała nam o tym, kto i dzięki komu ten chleb na naszym stole codziennie się znajduje. Chciałbym tutaj, z tego miejsca podziękować wszystkim Państwu, po-

jewództwa Małopolskiego Ryszard Pagacz, wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego Wojciech Skruch oraz zastępca dyrektora Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Łukasz Ożóg. Obecni byli także wicestarosta Roman Łucarz, członkowie zarządu – Tomasz Stelmach i Mateusz Janiczek, przewodniczący Rady Powiatu Tarnowskiego Paweł Smoleń, wiceprzewodnicząca Ewa Kubisztal, radni powiatowi, a także burmistrzowie i wójtowie gmin powiatu tarnowskiego. Starosta tarnowski Jacek Hudyma powiedział, że sierpień to wyjątkowy miesiąc, gdyż wówczas w wielu miejscach dziękujemy rolnikom za trud pracy oraz za dary nieba i ludzkich rąk, które trafiają na nasze stoły. – Podtrzymujemy piękną tradycję organizowania ludowego święta plonów na zakończenie zniw i prac polowych. Trzeba jednak pamiętać, że rolnictwo to nie tylko praca przy żniwach i letni zbiór plonów. Gałęzi powiązanych z rolnictwem jest wiele, takich jak sadownictwo czy pszczelarstwo. Wszystkim producentom żywności serdecznie dziękuję. Dziękuję za wykonanie wieńców, które są swoistą opowieścią o ludziach przez cały rok troszczących się o ziemię. Dla mnie wszystkie dzisiaj tu prezentowane są najpiękniejsze – stwierdził starosta.

Wójt Gromnika Małgorzata Kras podkreśliła, że dołącza się do wielu życzeń i podziękowań, które płyną pod adresem rolników. – Jesteście solą ziemi, prawdzi-

wym skarbem lokalnych społeczności. Podziwiam Waszą pracowitość, troskę o to, aby na naszych stołach nie zabrakło chleba – mówiła. – Gromadzimy się przy chlebie i życzymy sobie wszyscy, żeby tego chleba nam nigdy nie zabrakło. I ja, drodzy rolnicy, z całego serca Wam tego życzę. Żebyśmy żyli w kraju bez klótni, gdzie ta kromka chleba będzie w największym poszanowaniu – podkreśliła poseł Anna Pieczarka. – Chciałabym

Państwu życzyć, żeby to wszystko, co zostało wypowiedziane, te wyrazy szacunku, uznania i również te życzenia się spełniły. W obliczu różnych niepokojących zjawisk, jakie w tej chwili mamy w rolnictwie, jak chociażby dostarczanie żywności z krajów Mercosur czy też zalew żywności z Ukrainy, nie zawsze odpowiadającej normom jakościowym. Polska wieś ma trudne zadanie, ale wierzę, że nadejdą dobre czasy dla polskiego rolnic-

dziękować Kołom Gospodyń Wiejskich, które przygotowały te wspaniałe wieńce dożynkowe – powiedział Wojciech Skruch. Podczas wydarzenia starosta tarnowski Jacek Hudyma w imieniu samorządu Powiatu Tarnowskiego, odebrał prestiżowe wyróżnienie organizacyjne – Krzyż Złoty z Gwiazdą „Za zasługi dla Związku Żołnierzy Wojska Polskiego”. Aktu dekoracji dokonał emerytowany płk Edmund Tyszkowski, prezes Zarządu Rejonowego, działający w imieniu Zarządu Głównego Związku Żołnierzy Wojska Polskiego.

Krzyż Złoty z Gwiazdą to jedno z najwyższych odznaczeń przyznawanych przez kapitułę ZZWP, ustępujące rangą jedynie Krzyżowi Komandorskiemu. Odznaczenie stanowi bezpośredni wyraz podziękowania dla władz Powiatu Tarnowskiego za aktywne wspieranie celów statutowych związku. Wyróżnienie przyznano m. in. za kultywowanie tradycji walk niepodległościowych, krzewienie wartości patriotycznych w regionie oraz szczególną opiekę nad miejscami pamięci narodowej i grobami poległych żołnierzy.

Następnie starostowie dożynek – Barbara i Czesław Cichowscy, prowadzący wszechstronne gospodarstwo rolne na obszarze około 8 hektarów, przekazali chleb upieczony z tegorocznych zbiorów na ręce starosty Jarka Hudymy i wójt Małgorzaty Kras.

dończenie na stronie 3

Jadowniki wyróżnione w konkursie

Sołectwo Jadowniki otrzymało 10 tysięcy złotych w ramach wyróżnienia w konkursie „Małopolska Wieś 2026”. Zgodnie z decyzją rady sołeckiej, cała przyznana kwota zostanie przeznaczona na zakup oraz instalację dwóch ogólnodostępnych stacji naprawczych dla rowerów.

Wniosek oraz prezentację do rywalizacji przygotowali pracownicy Wydziału Strategii i Rozwoju Urzędu Miejskiego w Brzesku. Przed komisją konkursową sołectwo reprezentowali Małgorzata Piękosz i Michał Krzywda z rady Sołeckiej, natomiast oficjalną nagrodę odebrali burmistrz Brzeska Tomasz Latocha wraz z Jadwigą Dadej – mieszkanką Jadownik, która zasiada zarówno w radzie miejskiej (jest wiceprzewodniczącą) jak i sołeckiej.

– Gratuluję i dziękuję sołtysowi Jarosławowi Sorysowi oraz całej Radzie Sołeckiej. Dziękuję wszystkim stowarzyszeniom, organizacjom, grupom, lokalnym środowiskom i społecznikom działającym na rzecz Jadownik. A przede wszystkim dziękuję Mieszkańcom za Wasze zaangażowanie, pomysły i codzienną troskę o miejsce, w którym żyjecie – pisał burmistrz w mediach społecznościowych.

Pamiątkowe dyplomy wręczali marszałek Łukasz Smółka, wicemarszałek Ryszard Pagacz, członkini zarządu województwa Iwona Gibas, radna wojewódzka Małgorzata Szostak oraz Anna Glixelli, dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego. Do tegorocznej edycji konkursu zgłoszono 66 sołectw z 17 powiatów z obszaru całego województwa. Zmagania prowadzono

w trzech kategoriach: Najpiękniejsza Małopolska Wieś, Nowatorska Małopolska Wieś oraz Małopolska Wieś w Sieci.

Idea konkursu opiera się na docenieniu mieszkańców sołectw, którzy podejmują aktywne starania na rzecz zwiększania atrakcyjności wiejskich obszarów. Oceniający zwracają uwagę na dbałość o estetykę, zachowanie ład architektoniczny i przestrzennego, a także na troskę o lokalne

dziedzictwo kulturowe. Równie istotne są przedsięwzięcia integrujące społeczność, budujące poczucie tożsamości oraz umacniające świadomość historyczną i patriotyczną.

Czym są stacje serwisowe, które zostaną zamontowane w Jadownikach? Zgodnie z opisem producenta stanowią one praktyczne rozwiązanie dla wszystkich miejsc, gdzie często przebywają rowerzyści. Idealnie sprawdzają się przy ścieżkach rowerowych,

w parkach miejskich, na terenach rekreacyjnych, przy centrach sportowych oraz na osiedlach mieszkaniowych. Coraz częściej są także montowane przy szkołach, kampusach uczelni, sklepach rowerowych i punktach bike-sharingu. Dzięki uniwersalności zastosowania, stacje serwisowe stają się standardem w miastach przyjaznych rowerzystom.

Brzesko remontuje dojazdy do pól

Trwają prace drogowe w Porębie Spytkowskiej. Mowa o ulicy Granicznej, gdzie położona zostanie nowa nawierzchnia asfaltowa.

Zakres prac obejmuje wykonanie wytrzymałej podbudowy oraz utwardzenie poboczy kruszywem na odcinku o długości 315 m. Zgodnie z warunkami umowy roboty mają zakończyć się jeszcze we wrześniu. Wartość tej inwestycji wynosi 227 272 zł. Na realizację zadania gmina pozyskała 136 363 zł z budżetu Województwa Małopolskiego, ze środków przeznaczonych na modernizację dróg dojazdowych do gruntów rolnych.

Choć istotą przedsięwzięcia jest ułatwienie rolnikom dojazdu do pól, warto pamiętać, że trasy te mają szersze zastosowanie – na co dzień służą mieszkańcom w drodze do pracy, domów czy sklepów. Podobne działania modernizacyjne objęły również inne drogi na terenie gminy.

Szczepanów, ul. Pielgrzymów – na odcinku 390 metrów zaplanowano ułożenie nakładki asfaltowej, wykonanie poboczy oraz drobne prace brukarskie. Wartość inwestycji wynosi 145 254,15 zł, z czego dofinansowanie stanowi 87 152 zł.

Jadowniki, ul. Boczna – prace obejmują odcinek o długości 325 metrów,

z czego 135 metrów zyska nawierzchnię asfaltową, a pozostała część zostanie utwardzona kruszywem. Całkowity koszt to 207 147,73 zł przy dofinansowaniu w wysokości 78 844 zł.

Mokrzyska, ul. Wspólna – na długości 300 metrów przewidziano wykonanie dolnej i górnej warstwy drogi z kruszywa naturalnego. Wartość zadania opiewa na 82 988,10 zł, a kwota dofinansowania wynosi 49 792 zł.

Inwestycje realizowane są przy wsparciu środków budżetu Województwa Małopolskiego, w ramach projektu „Modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych”.

Miliony do wzięcia i mądrego wykorzystania

Ekologia stała się obszarem strategicznym w zakresie bezpieczeństwa narodowego. Budowanie niezależności energetycznej współgra dziś z ochroną klimatu. To stawia nowe wyzwania przed takimi instytucjami jak Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który od lat wspiera regionalne i lokalne inicjatywy w zakresie ograniczania zużycia zasobów energetycznych, poszukiwania nowych rozwiązań, energii odnawialnej itp. Najlepsze efekty, poprzez skalę ich połączonych rezultatów, przynoszą setki pozornie niewielkich działań, które WFOŚiGW w Krakowie wspiera każdego roku.

Priorytetowa ochrona środowiska

Celem Funduszu jest wspieranie inicjatyw generujących efekt ekologiczny. Jeżeli

inwestycja taki efekt gwarantuje, WFOŚiGW w Krakowie chętnie się w nią angażuje. Katalog przedsięwzięć, które mogą być współfinansowane np. preferencyjną pożyczką z Funduszu, jest otwarty. Wnioski składać mogą samorządy, przedsiębiorstwa, spółdzielnie mieszkaniowe, spółki wodociągowe, MPEC, spółki komunalne i inne podmioty. Dla Funduszu celem nadrzędnym jest osiągnięcie celów ekologicznych na jak najwyższym poziomie.

Konkurencyjne pożyczki

Niezmiernie istotne jest finansowanie przedsięwzięć z użyciem preferencyjnych

pożyczek. Fundusz operuje nie tylko instrumentem dotacyjnym, który ze swej natury przyciąga największą uwagę. Dotacji udziela bardzo wiele, zarówno na wsparcie infrastruktury bezpieczeństwa ekologicznego, jak i na liczne programy termomodernizacji, magazynowania energii, wykorzystania jej odnawialnych źródeł. Ale pożyczki tworzą szczególną wartość. W ich przypadku operuje się naprawdę dużymi kwotami, wykorzystywanymi na przedsięwzięcia przynoszące duży efekt środowiskowy.

Na każdy ekologiczny cel

Na co można uzyskać pożyczkę z Fun-

dsuzu? Warto podać kilka przykładów. Małopolskie szlaki kolejowe przemierza już zeroemisyjna lokomotywa elektryczna Grupy Azoty KOLSTAR. Na jej zakup inwestor otrzymał z Funduszu preferencyjną pożyczkę w kwocie 8,39 mln zł. Jeszcze większa pożyczka z WFOŚiGW w Krakowie, w kwocie 50 mln zł, pomogła w budowie modułu silników gazowych do skojarzonego wytwarzania energii elektrycznej i ciepła przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej. Za sprawą pożyczki z Funduszu powstała bezobsługowa, w pełni zautomatyzowana farma fotowoltaiczna spółki Wielopole, składająca się z 2222 paneli fotowoltaicznych. Kwota pożyczki wyniosła tu 3 mln zł. Natomiast spółka Tarnowskie Wodociągi – przy udziale 3,5 mln zł pożyczki z Funduszu – zbudowała instalację fotowoltaiczną o mocy 985 kW.

Wodociągi, kanalizacja, wsparcie OSP

Innym przykładem są inwestycje, których realizacja nie byłaby możliwa bez pozyskania dodatkowego finansowania, które

Fundusz oferuje na warunkach konkurencyjnych względem oferty banków komercyjnych. Gminy dzięki pożyczkom z Funduszu budują setki kilometrów sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnych. Pożyczki na ten cel opiewają na kwoty dziesiątków milionów złotych. Ponadto dzięki pożyczkom oraz dotacjom z licznych programów wspierających bezpieczeństwo ekologiczne regionu gminy i jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych mogą korzystać z mechanizmów wsparcia finansowego, by dokonywać zakupów samochodów ratowniczo-gaśniczych w Małopolsce.

Takie i podobne projekty, realizowane przez wszystkie małopolskie gminy, mogą uzyskać wsparcie Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, jeśli spełniają wymogi formalne i ekologiczne. **Więcej informacji na stronie: www.wfos.krakow.pl**

Jubileuszowe XXV Dożynki Powiatu Tarnowskiego w Gromniku

Świętowanie z regionalną kulturą i muzyką

dokończenie ze strony 1

Następnie Zespół Regionalny „Pogórzanie” z Gorlic tańcem i śpiewem przedstawił uczestników w klimat dawnej wsi. Wieńce z poszczególnych gmin prezentowały się przy dźwiękach kapeli „Siemichowanie”. Podobnie jak w latach poprzednich w Powiatowym Konkursie Wieńca Dożynkowego były dwie kategorie. Pierwsze miejsca w kategorii wieńca tradycyjnego przyznano wieńcom z gmin Szerzyny (sołectwo Swoszowa) oraz z gminy Ryglisz (Lubcza), a w kategorii wieńca nowoczesnego wygrały wieńce z gminy Tarnów (Łęka) oraz gminy Radłów (Głowa). Artystyczną część wydarzenia uzupełniły występy zespołów ludowych „Pogórzanie” z Gorlic, „Jastrzębianki” oraz Jakuba Soczka z zespołem, którzy zaprezentowali znane i lubiane polskie piosenki. Smakować można było specjalnie przygotowane przez Koła Gospodyń Wiejskich. Oprócz stoisk z kuchnią regionalną w ramach „Festiwalu Regionalnych Smaków i Tradycji” można było wziąć udział w warsztatach rękodzielniczych z wyplatania ozdób ze słomy. Było też wiele innych stoisk, w tym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowie oraz Powiatowego Zakładu Aktywności Zawodowej w Wierchosławicach-Dwudniakach. Prawdziwe tłumy zgromadził koncert Zenona Martyniuka z zespołem Akcent, a potem bawiono się na zabawie tanecznej z grupą MALIBO.

Powiat Tarnowski

Mobilna pomoc dla rodzin zastępczych

Powiat Tarnowski otrzymał dofinansowanie w wysokości 87 tys. złotych w ramach programu „Mobilna Piecza Zastępcza w Małopolsce”. Pozyskane środki zostaną przeznaczone na zakup samochodu, który będzie służył rodzinom zastępczym z terenu powiatu tarnowskiego.

Symboliczny czek na ręce starosty tarnowskiego Jacka Hudymy oraz dyrektora PCPR w Tarnowie Anny Górskiej przekazali

przewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego Jan Tadeusz Duda oraz członek zarządu Województwa Małopolskiego Marta Malec-Lech.

Zakupiony pojazd posłuży m. in. do bezpiecznego przewozu dzieci na rehabilitację, wizyty lekarskie, zajęcia terapeutyczne czy do szkoły, skutecznie przeciwdziałając wykluczeniu komunikacyjnemu. Powiat Tar-

nowski znalazł się w wąskim gronie zaledwie sześciu jednostek samorządu terytorialnego z terenu całego województwa, które otrzymały dofinansowanie w bieżącej edycji programu. Łączny budżet projektu, zabezpieczony na ten cel przez Województwo Małopolskie, wyniósł 500 000 zł.

W 87 rocznicę agresji Związku Radzieckiego na Polskę

Dzień Sybiraka w Tarnowie

Z okazji 87. rocznicy agresji Związku Radzieckiego na Polskę w Tarnowie odbyła się uroczystość patriotyczna połączona z obchodami Światowego Dnia Sybiraka.

Obchody Światowego Dnia Sybiraka rozpoczęły się w bazylice katedralnej, gdzie odprawiona została Msza święta w intencji poległych i pomordowanych na Wschodzie. Następnie uczestnicy przeszli pod Pomnik Ofiar Stalinizmu, gdzie złożono kwiaty i znicze.

17 września 1939 roku Armia Czerwona wkroczyła na terytorium Polski. Po zajęciu wschodnich ziem II Rzeczypospolitej sowieckie władze rozpoczęły represje, w tym masowe deportacje obywateli polskich w głąb Związku Radzieckiego. Światowy Dzień Sybiraka po raz pierwszy obchodzono w 2004 roku, a w 2013 roku został ustanowiony świętem państwowym. W uroczystościach z okazji 87. rocznicy agresji Związku Radzieckiego na Polskę i obchodach Dnia Sybiraka wzięli udział starosta tarnowski Jacek Hudyma oraz członek zarządu powiatu Mateusz Janiczek.

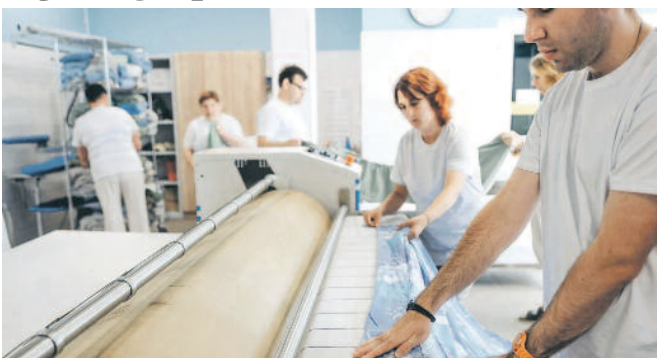
– Oddajemy hołdy tysiącom Polaków, których losy zostały naznaczone sowiecką agresją 17 września 1939 roku. Deportacje, obozy pracy, okrutne mordy. W dzisiejszym dniu historia przemawia do nas wspomnieniami pełnymi bólu, tęsknoty i ogromnej woli przetrwania. Sybiracy są też świadectwem tego, że nawet w najtrudniejszych warunkach można zachować godność, wiarę i miłość do Ojczyzny – powiedział starosta Jacek Hudyma. – Wspominamy dziś losy tych skazańców i męczenników, którzy w potwornym głodzie, w okropnych warunkach jechali na Wschód. Wywożono całe rodziny w towarowych wagonach bez okien. Wywożono na zawsze z rodzinnej ziemi – mówił prezes Związku Sybiraków w Tarnowie Jan Kita. Podczas wydarzenia przedstawiciele władz samorządowych, służb mundurowych, organizacji kombatanckich, młodzieży oraz mieszkańcy regionułożyli wiązanki kwiatów i zapalili znicze pamięci. Odspiewano hymn Sybiraków.

PZAZ w Wierchosławicach-Dwudniakach

Najbezpieczniejszy pracodawca

Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Wierchosławicach-Dwudniakach znalazł się w gronie najbezpieczniejszych pracodawców w kraju. Placówka zdobyła prestiżowe 3. miejsce w XXXIII edycji ogólnopolskiego konkursu „Pracodawca – organizator pracy bezpiecznej”, rywalizując w kategorii średnich przedsiębiorstw (zatrudniających od 50 do 249 pracowników).

To wyjątkowe wyróżnienie, przyznawane przez Państwową Inspekcję Pracy, jest oficjalnym potwier-

dzeniem najwyższych standardów panujących w zakładzie. Eksperti docenili konsekwentne działania PZAZ na rzecz tworzenia przyjaznych, w pełni bezpiecznych i idealnie dostosowanych do indywidualnych potrzeb pracowników warunków pracy. Sukces ten dowodzi, że integracja zawodowa i dbałość o dobrostan zespołu mogą iść w parze z profesjonalizmem na najwyższym poziomie.

Finałem tego osiągnięcia będzie uroczysta gala wręczenia nagród, która odbędzie się 19 listopada 2026 roku w Krakowie. Samorząd Powiatu Tarnowskiego serdecznie gratuluje dyrekcji oraz pracownikom PZAZ tego wyróżnienia i życzy dalszych dokonań w tworzeniu bezpiecznego oraz pełnego empatii miejsca pracy.

SuperGalicja

ADRES REDAKCJI

33-100 Tarnów

ul. Gen. Ryszarda Kuklińskiego 12

tel. 604 242 476

e-mail: supergalicja@super-galicja.pl

supergalicja@gmail.com

REDAKTOR NACZELNY

Wiesław Szczupak

e-mail: wieslawszczupak@tlen.pl

DYREKTOR WYDAWNICZY

Roman Skalski

GAZETA ZRZESZONA W

PGW/M
POLSKA GRUPA
WYDAWNICZO-MEDIAŁNA

DRUK

Drukarnia ZPR

Redakcja nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń oraz zastrzega sobie prawo skrótu nadsyłanych materiałów.

Koszycy Małe gmina Tarnów

Odznaczenia od Prezydenta RP dla mieszkańców

W Pałacu Prezydenckim w Warszawie odbyła się uroczystość wręczenia Krzyży Komandorskich Orderu Odrodzenia Polski, przyznanych pośmiertnie Stefanii i Janowi Wózkom z Koszyc Małych „za bohaterską postawę i niezwykłą odwagę wykazaną w ratowaniu życia Żydom podczas II wojny światowej, za wybitne zasługi w obronie godności, człowieczeństwa i praw ludzkich”. Krzyże Komandorskie Orderu Odrodzenia Polski odebrała w Belwedrze Lucyna Knapik, wnuczka odznaczonych.

Historię bohaterskiej rodziny udokumentował historyk i regionalista Adam Ryba, a zainspirował go nią radny Zbigniew Gniewek. O przyznanie medali wnioskował wójt Grzegorz Kozioł. -Odebrane pośmiertnie medale za niezwykłą odwagę w ratowaniu przedstawicieli narodowości żydowskiej w czasie II wojny światowej są dowodem bohaterskiej postawy ludzi, którzy, ryzykując własne życie, uratowali od śmierci ród rodziny Bleiweiss – mówi wójt Grzegorz Kozioł. Wzruszenia nie kryje wnuczka odznaczonych Lucyna Knapik. -W naszym domu ta opowieść była wszechobecna. Wzrastaliśmy z nią. Jestem dumna z moich dziadków, z ich bohaterskiej postawy. Nie każdy zdobyłby się na taki gest – mówi. -

Do domu Państwa Wózków przyprowadził mnie Zbyszek Gniewek, sołtys Koszyc Małych i wiceprzewodniczący Rady Gminy Tarnów, abym mógł wysłuchać niezwyklej opowieści Zofii Wózek, synowej Stefanii i Jana. To właśnie od niej dowiedziałem się ziemianie, wykopanej pod stodołą i zamaskowanym wejściu koło wychodka, prowa-

dzącym do miejsca, gdzie Wózkowie ukrywali pięcioosobową żydowską rodzinę – relacjonuje Adam Ryba. Pochodząca z Tarnowa rodzina Bleiweiss początkowo ukrywała się u gospodarza w Zbylitowskiej Górze, który pewnego dnia spytał Jana Wózka, czy mógłby zabrać przechowywanych do swojego gospodarstwa. Jan Wózek zgodził się, tym

bardziej, że znał rodzinę Bleiweiss, ponieważ przed wojną w ich szwalni pracowała najstarsza córka Wózków. W rezultacie pewnej nocy w 1943 roku, po upływie krótkiego czasu od tamtej rozmowy, czworo ukrywających się ludzi ostrożnie przekradło się ze Zbylitowskiej Góry do gospodarstwa Wózków w Koszycach Małych, a najstarsza i chora se-

niorka rodziny została przewieziona furmanką. Dla Wózków przechowywanie pięcioosobowej rodziny było nie tylko bardzo ryzykowne, było też znacznym obciążeniem materialnym. Stefania i Jan Wózkowie mieli pięcioro dzieci na utrzymaniu, z tego powodu wyżywić jeszcze pięciorga osób przekraczało ich możliwości. Dlatego wtajemniczyli zaufanych sąsiadów, którzy pomagali im utrzymać ukrywanych. Rodzina Bleiweiss szczęśliwie doczekała końca wojny. Po jej zakończeniu wyjechała do Stanów Zjednoczonych i do Francji, skąd przychodziła do Wózków korespondencja. W 1988 roku państwo Wózkowie otrzymali od Chaji Bleiweiss, zamieszkałej wówczas w Nowym Jorku najmłodszej z ukrywanych, certyfikat fundacji Keren Kayemeh Leisrael, z którego wynikało, że Chaja Bleiweiss, upamiętniając rodzinę z Koszyc Małych, posadziła w Izraelu, na Wzgórzach Judzkich, drzewo. A Zofia Wózek, która z taką pasją i wzruszeniem opowiadała o odwadze swoich teściów, nie doczekała przyznania im orderu. Zmarła trzy miesiące temu. To wyjątkowe i niezwykle ważne uhonorowanie osób związanych z Gminą Tarnów, których historia i zasługi zasługują na pamięć kolejnych pokoleń. W uroczystości uczestniczyła również delegacja z Gminy Tarnów: wójt Grzegorz Kozioł, historyk Adam Ryba oraz radny Zbigniew Gniewek. Obecna była poseł RP Anna Pieczarka, a medale wręczyła podsekretarz stanu w Kancelarii Prezydenta RP Agnieszka Jędrzak.

Gmina Tarnów

Żłobek dostępny dla dzieci z Tarnowa

Podczas sesji Rady Gminy radni zdecydowali, że do gminnego żłobka „Maluszek” w Woli Rzędzińskiej przyjmowane będą dzieci spoza gminy Tarnów. Oczywiście możliwe to będzie w sytuacji, gdy placówka dysponować będzie wolnymi, niewykorzystanymi miejscami rekrutacyjnymi. Warto dodać, że ostatnio gminny żłobek „Maluszek” otrzymał dofinansowanie z Programu Aktywny Żłobek na wyposażenie pomieszczeń do zajęć sensoryczno-motorycznych.

Placówka wzbogaci się o zestawy zabawek i urządzeń do stymulacji rozwoju. To m.in. tory sensoryczne, podesty i stopnie do wspinania, trampoliny z uchwytem stabilizującym, równoważnice piankowe, tuby sen-

soryczne, tablice manipulacyjne, instrumenty muzyczne, sprzęty do masażu, czy domek do wyciszania. Podczas sesji zdecydowano też o powierzeniu Gminie Miasta Tarnowa realizacji zadania publicznego z zakresu pomocy społecznej dotyczącego prowadzenia i zapewnienia miejsca w mieszkaniu wspomaganym mieszkańcom gminy Tarnów. Wsparcie w tej formie kierowane jest w szczególności do osób z niepełnosprawnościami, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób w podeszłym wieku oraz przewlekle chorych. Wyrażono zgodę na przyjęcie darowizny – nabycie udziału w prawie własności nieruchomości położonych w Koszycach Małych, Radlniej i w Zbylitowskiej Górze, jak również wydzierżawienie nieruchomości położonych w Białej, Błoniu, Koszycach Wielkich i w Nowodworzu. W przypadku tych ostatnich mowa o przedłużeniu umów dzierżawy przez dotychczasowych najemców.

Gmina Tarnów

Spotkania autorskie w bibliotekach

Uczniowie klas pierwszych mieli okazję spotkać się z Panem Poetą – autorem pełnych humoru i mądrego przesłania książek dla dzieci. Pan Poeta (naprawdę Michał Capiński) to popularny polski bajkopisarz, autor rymowanych książeczek dla dzieci, a także polonista po Uniwersytecie Jagiellońskim. Spotkania odbyły się w gminnych bibliotekach w Woli Rzędzińskiej, Tarnowcu i Zgłobicach. Uczestniczyły w nich dzieci z miejscowych szkół.

Pierwzoklasiści poznali bliżej słynną „Ptasią Serię”, która zdobyła prestiżowe wyróżnienie na Złotej Liście Fundacji „Cała Polska Czyta Dzieciom”. Bohaterami li-

terackich przygód były trzy niezwykle ptaki: „Kura, co tyła na diecie”, „Kaczka, co przebrała miarke” oraz „Paw, co ogon miał z przyjaźni”. Każda z opowieści niesie ze sobą ważne i uniwersalne przesłanie. Historia Kury uczy dystansu do wyglądu i akceptacji siebie, przygody Kaczki pokazują jej zamiłowanie do przebieranek, natomiast opowieść o Pawiu przypomina, co w życiu jest naprawdę ważne i jak wielką siłę mają przyjaźń oraz relacje z innymi. Pan Poeta w swoich rymowanych historiach przekazuje wartości bez zbędnego moralizowania. Dzięki humorowi, zabawie i bezpośredniemu kontaktowi z młodymi odbiorcami ważne treści stawały się dla dzieci łatwe do zrozumienia i bliskie ich codziennym doświadczeniom.

Nie zabrakło również atrakcji, które pozwoliły pierwszoklasistom stać się częścią opowiadanych historii. Autorowi towarzyszyły

pacynki przedstawiające bohaterów „Ptasiej Serii”. Dzieci mogły między innymi bawić się w karmienie Kury, przymierzać tematyczne okulary i maski oraz zakładać kolorowe stroje. Dużo radości dostarczyły także wspólne zabawy ruchowe z wykorzystaniem chusty animacyjnej i balonów. Biblioteki na czas spotkań zamieniły się w pełne energii i śmiechu miejsca, w których każdy uczestnik mógł aktywnie włączyć się w literacką przygodę. Na zakończenie dzieci miały możliwość zdobycia osobistej dedykacji i pamiątkowego autografu, a także wykonania wspólnego zdjęcia z autorem. Spotkania z Panem Poetą pokazały, że literatura może być nie tylko okazją do czytania i słuchania opowieści, ale także wspólną zabawą, ruchem, śmiechem i wspólnym odkrywaniem ważnych wartości. Organizatorem spotkań było Centrum Kultury i Bibliotek Gminy Tarnów.

Zapewnią wysoki komfort podróżowania

Nowoczesne pociągi na torach małopolski

Kolejne dwa pociągi elektryczne wjechały na małopolskie tory. To efekt realizacji pierwszej umowy wykonawczej obejmującej dostawę sześciu nowoczesnych pojazdów dla Województwa Małopolskiego. Inwestycja o wartości ponad 341 mln zł została zrealizowana przy znaczącym wsparciu środków z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO). Nowoczesne elektryczne zespoły trakcyjne Impuls 2, wyprodukowane przez nowosądecki NEWAG, zasila tabor Kolei Małopolskich i obsługiwać będą połączenia regionalne.

W konferencji prasowej, poświęconej temu wydarzeniu, uczestniczyli: minister funduszy i polityki regionalnej Katarzyna Pełczyńska-Nałęcz, senator Kazimierz Wiatr, posłowie na Sejm RP Anna Pieczarka i Piotr Górniewicz, marszałek Województwa Małopolskiego Łukasz Smółka, wicemarszałek Ryszard Pagacz, członek zarządu województwa Marta Malec-Lech, wiceprzewodniczący Sejmiku WM Wojciech Skrucz oraz radni województwa Piotr Dziurdzia i Dariusz Badurski, a także przedstawiciele samorządu tarnowskiego na czele ze starostą tarnowskim Jackiem Hudymą i prezydentem Miasta Tarnowa Jakubem Kwaśnym. Obecni byli także prezes spółki NEWAG Zbigniew Konieczek oraz prezes spółki Kolej Małopolskie Radosław Włoszek. – Małopolska od lat konsekwentnie stawia na nowoczesną kolej i dziś na tory wyjeżdżają kolejne dwa innowacyjne pociągi Impuls 2, które zwiększą komfort podróżowania i odpowiedzą na stale rosnącą liczbę pasażerów. To ponad 342 mln zł, które zainwestowaliśmy ze środków budżetu województwa i KPO na ten cel, a to jeszcze nie koniec – kolejnych 13 pojazdów jest już w produkcji. Co ważne, pociągi te zostały

wyprodukowane u nas, w Małopolsce – przez nowosądecki NEWAG – mówi marszałek Łukasz Smółka.

Pod koniec września 2024 roku Województwo Małopolskie podpisało pierwszą umowę wykonawczą na dostawę sześciu elektrycznych zespołów trakcyjnych produkowanych przez NEWAG S.A. w ramach Umowy ramowej obejmującej zakup 25 nowoczesnych pojazdów. Niespełna dwa lata później, 24 sierpnia 2026 roku, odebrane zostały dwa ostatnie pociągi, co oznacza zakończenie realizacji całego zamówienia. Łączna wartość inwestycji wyniosła ponad 341 mln zł i obejmowała dostawę sześciu pojazdów wraz z pięcioletnim serwisem,

dokumentacją techniczną, licencjami oraz pakietem części zamiennych. Ponad 185 mln zł stanowi dofinansowanie ze środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

– Pociągi te będą służyć mieszkańcom naszego regionu w dotarciu do pracy, do szkoły czy na uczelnię, ale także turystom, którzy odwiedzają Tarnów i region tarnowski. To bezpieczny, wygodny i ekologiczny środek transportu, zachęcamy do regularnego korzystania – mówi wicemarszałek Ryszard Pagacz. Nowe pociągi Impuls 2 zostały zaprojektowane z myślą o zapewnieniu wysokiego komfortu podróżowania, bezpieczeństwa oraz pełnej dostęp-

ności dla wszystkich pasażerów. Zastosowano w nich rozwiązania ułatwiające korzystanie z transportu osobom o ograniczonej mobilności, w tym rampy, bezstopniowe przejścia, wydzielone miejsca dla osób uprzywilejowanych, toalety dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, oznaczenia w alfabecie Braille'a oraz pętle indukcyjne dostępne w całym pojeździe. – Nowe pociągi to standard, o jaki proszą mieszkańcy regionu tarnowskiego. To więcej miejsc siedzących, udogodnienia dla osób z niepełnosprawnościami, przestrzenie dla rodzin z dziećmi, w tym kącik malucha czy miejsce do przewijania niemowlaka,

miejsca na rowery oraz nowoczesny system informacji pasażerskiej – dodaje Marta Malec-Lech z zarządu województwa.

Z myślą o rodzinach z dziećmi w każdym pojeździe przygotowano specjalne strefy rodzinne wyposażone w stoliki z grami planszowymi oraz przyjazną kolorystykę wnętrza. Pasażerowie podróżujący z rowerami lub większym bagażem będą mogli korzystać

z wydzielonych przestrzeni bagażowych oraz stojaków rowerowych. Komfort podróży zwiększy również nowoczesny system informacji pasażerskiej, przekazujący komunikaty także w języku angielskim. Każdy z sześciu pojazdów oferuje 236 miejsc siedzących i może przewieźć łącznie do 550 pasażerów. Oznacza to, że cała nowa flota zapewni jednoczesny przewóz nawet 3 300 osób. – Dla radnych Województwa Małopolskiego szczególnie ważne jest, aby decyzje podejmowane na poziomie regionu przekładały się na konkretne korzyści dla mieszkańców. Nowe, komfortowe i bezpieczne pociągi to właśnie taki przykład – inwestycja, którą mieszkańcy odczują w codziennych podróżach – mówi wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Małopolskiego Wojciech Skrucz. Zakończenie realizacji pierwszej Umowy wykonawczej stanowi kolejny etap konsekwentnie prowadzonej modernizacji regionalnego transportu kolejowego w Małopolsce. – Cieszę się, że Województwo Małopolskie systematycznie inwestuje i rozwija flotę nowoczesnych pociągów, zapewniając sprawny system transportowy w regionie. Dzięki temu nasi mieszkańcy mogą podróżować wygodnie i bezpiecznie – dodał starosta Jacek Hudyma.

Wprowadzenie nowych pojazdów przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności kolei regionalnej, zachęcając mieszkańców i turystów do wyboru ekologicznych środków transportu. Efektem inwestycji będzie również ograniczenie emisji spalin i hałasu oraz zmniejszenie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Tarnów

Jubileusz reaktywowania Bractwa Kurkowego

Tarnowskie Bractwo Kurkowe uroczysto obchodziło jubileusz związany z reaktywacją Bractwa. Choć tegoroczne obchody dotyczyły 30 lat od reaktywacji organizacji, historia tarnowskiego Bractwa Kurkowego sięga znacznie dalej. Towarzystwo Strzeleckie Bractwo Kurkowe w Tarnowie jest spadkobiercą historii i tradycji organizacji strzeleckich istniejących w mieście od późnego średniowiecza.

Bezpośrednio nawiązuje również do Tarnowskiego Towarzystwa Strzeleckiego „Bractwo Kurkowe”, które działało od 1845 roku aż do wybuchu II wojny światowej. Współczesna działalność Bractwa łączy pielęgnowanie historii z aktywną obecnością w życiu Tarnowa. Ważną częścią jego tradycji pozostają uroczystości i zawody strzeleckie, w tym doroczne strzelanie królewskie oraz intronizacja Króla Kurkowego. Bractwo angażuje się również w wydarzenia patriotyczne, kulturalne i społeczne

oraz działalność charytatywną. Wydarzenie zgromadziło członków Bractwa, samorządowców, zaproszonych gości oraz sympatyków wieloletniej tradycji bractw kurkowych. Jednym z punktów obchodów były zawody strzeleckie w kategorii VIP, zorganizowane na obiektach Ligi Obrony Kraju w Tarnowie – Krzyżu. W sportowej rywalizacji wzięło udział 18 zawodników. Zwycięzcą i najlepszym strzelcem został wicestarosta tarnowski Roman Łucarz. W programie jubileuszu była także uroczysta Msza św. w Bazylice Katedralnej w Tarnowie oraz spotkanie w sali lustrzanej w Tarnowie.

Wicestarosta tarnowski Roman Łucarz. W programie jubileuszu była także uroczysta Msza św. w Bazylice Katedralnej w Tarnowie oraz spotkanie w sali lustrzanej w Tarnowie.

Ruda Kameralna gmina Zakliczyn

Uroczystości pod pomnikiem Żołnierzy Wyklętych

W 79. rocznicę śmierci majora Jana Dubaniowskiego ps. „Salwa” w Rudzie Kameralnej z udziałem córki Pana Majora Pani Marii Dubaniowskiej – Guzdek – Honorowego Obywatela Gminy Zakliczyn odbyły się uroczystości religijno – patriotyczne.

W tym roku przypada 79. rocznicę śmierci majora Dubaniowskiego „Salwy”, żołnierza wyklętego, walczącego na terenie gminy Zakliczyn z oddziałami Urzędu Bezpieczeństwa.

Właśnie tu w Rudzie Kameralnej w wyniku obławy Urzędu Bezpieczeństwa doszło do zabójstwa majora Jana Dubaniowskiego „Salwy” w 1947 roku. W miejscu śmierci majora Dubaniowskiego „Salwy” zawsze składamy wiązanki kwiatów, modlimy się za jego

duchę – mówi burmistrz Zakliczyna Dawid Chrobak. Po złożeniu kwiatów i zapaleniu zniczy w miejscu śmierci majora Jana Dubaniowskiego „Salwy” odprawiona została Msza św. w intencji mjr. Jana Dubaniowskiego „Salwy” i jego

żołnierzy. Następnie zebrani przeszli pod pomnik majora „Salwy” gdzie odbyła się manifestacja patriotyczna. Tu odbył się apel poległych i uczestnicy wydarzenia złożyli wiązanki kwiatów i zapalono znicze.

Po wystąpieniach zaproszonych gości odbył się quiz dla młodzieży: co wiesz o Żołnierzach Wyklętych i spotkanie refleksyjne z Panią Marią Dubaniowską-Guzdek w świetlicy ZCK. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele samorządu Powiatu Tarnowskiego

go – wiceprzewodnicząca Rady Powiatu Ireneusz Kusion oraz członek zarządu Mateusz Janiczek. W uroczystościach wzięli również udział samorządowcy z gminy Zakliczyn z burmistrzem Dawidem Chrobakiem, zaproszeni goście oraz mieszkańcy.

Gmina Zakliczyn

Powstała OSP w Paleśnicy

W Paleśnicy odbyło się 4 września br. zebranie założycielskie Ochotniczej Straży Pożarnej. Reaktywowanie istniejącej przed laty Ochotniczej Straży Pożarnej w Paleśnicy zgromadziło blisko 50 mieszkańców Paleśnicy, ale też z czterech sąsiednich miejscowości: Borowa, Dzierżaniny, Jamna i Olszowa wraz z sołtysami.

W spotkaniu założycielskim wzięli udział m. in. burmistrz Miasta i Gminy Zakliczyn Dawid Chrobak, przewodnicząca rady Miejskiej w Zakliczynie Anna Moj,

dyrektor Zarządu Wykonawczego Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Małopolskiego Łukasz Łach, prezes Zarządu Gminnego Z OSP RP Tomasz Damian i Joanna Łosko z Urzędu Miejskiego w Zakliczynie. Przyjęto statut i władze OSP w Paleśnicy. Prezesem OSP Paleśnica wybrany został Łukasz Kwiatkowski, naczelnikiem Marcin Soból, wiceprezesem Adrian Mordawski, skarbnikiem Marcin Grudziński, sekretarzem Kinga Gucwa. Do Zarządu weszli również Piotr Ligeza i Piotr Hodun. Przewodniczącą komisji rewizyjnej została Elżbieta Mastalerz, a członkami Komisji Andrzej Soból i Szczepan Martyka.

Powiat tarnowski

Dawid Chrobak szefem struktur powiatowych PiS

Burmistrz Miasta i Gminy Zakliczyn Dawid Chrobak będzie kierował strukturami Prawa i Sprawiedliwości w powiecie tarnowskim. To jedna z istotniejszych zmian personalnych przegłosowanych na posiedzeniu Zarządu Okręgowego PiS w Tarnowie.

Pełnomocnikiem na powiat brzeski została poseł Józefa Szczurek-Żelazko, a w powiecie bocheńskim za struktury odpowiadał będzie Piotr Dziurda, radny województwa małopolskiego. Natomiast poseł Urszula Rusecka powołana została na funkcję wiceprezesa zarządu okręgowego.

Propozycje personalne przedstawił prezes Zarządu Okręgowego PiS w Tarnowie Ryszard Pagacz i zostały zaakceptowane zde-

cydowaną większością głosów. Zmiany są następstwem powstania nowego projektu politycznego – stowarzyszenia „Rozwój Plus”, a jednym z założeń nowej funkcji jest konsolidacja środowiska i otwarcie na współpracę m. in. z młodymi osobami z regionu.

Jamna gmina Zakliczyn

W 82 rocznicę krwawej pacyfikacji wsi

W niedzielę 21 września w Jamnej gmina Zakliczyn odbyły się uroczystości religijno-patriotyczne z okazji 82. rocznicy bitwy partyzanckiej z Niemcami na ziemi tarnowskiej i krwawej pacyfikacji wsi Jamna.

Jak co roku, uroczystości upamiętniły wydarzenie, do którego doszło na Jamnej nocą z 25 na 26 września 1944 roku. To właśnie wtedy wywiązała się jedna z większych potyczek pomiędzy AK a okupantem niemieckim. Kwaterujący w tej wsi I batalion 16 Pułku Piechoty Armii Krajowej „Barbara” pod dowództwem kpt. Eugeniusza Borowskiego „Leliwy” stał się w całodziennym boju z wielokrotnie liczniejszymi oddziałami ukraińskiej 14 Dywizji Waffen SS-Galizien oraz policyjnymi formacjami niemieckimi. W walce zginęło 4 żołnierzy batalionu „Barbara”. Pod osłoną nocy cały batalion, podzie-

lony na mniejsze oddziały, zdołał wyjść z okrażeń. Następnego dnia, 26 września, licząca 40 domów Jamna i przysiółki okolicznych miejscowości zostały brutalnie spacyfikowane. W sumie zamordowano 27 osób, w tym troje dzieci w wieku 1, 7 i 9 lat. Obchody rocznicowe rozpoczęły się manifestacją patriotyczną na placu im. o. Jana Góry (dziejnie sanktuarijny). Odśpiewano Hymn Państwowy, odczytano Apel Pamięci, a liczne delegacje złożyły wiązanki i zapaliły znicze przy pomniku upamiętniającym poległych żołnierzy Armii Krajowej oraz zamordowanych mieszkańców Jamnej. W sanktuarium Matki Bożej Niezawodnej Nadziei odprawiono Mszę Świętą w intencji poległych żołnierzy AK oraz pomordowanych mieszkańców. Po zakończeniu Eucharystii uczestnicy złożyli wiązanki i zapalili znicze w Dolinie Męczeństwa.

Podczas wydarzenia odbyła się też gra terenowa o tematyce patriotycznej, którą

przygotowały stowarzyszenia: Wspólnota Domu św. Jacka im. o. Jana Góry oraz Zakliczyńskie Stowarzyszenie Turystyczno – Historyczne „Azymut”. W wydarzeniu udział wzięli poseł do Parlamentu Europejskiego Arkadiusz Mularczyk, poseł na Sejm RP Józefa Szczurek-Żelazko, senator Kazimierz Wiatr, wicemarszałek województwa małopolskiego Ryszard Pagacz, przewodniczący Rady Powiatu Tarnowskiego Paweł Smoleń oraz radni powiatowi – Józef Gwiżdż i Józef Wojtas, a także władze gminy z burmistrzem Dawidem Chrobakiem, organizacje patriotyczne reprezentanci służb mundurowych oraz mieszkańcy. Dzień wcześniej, 19 września odbyła się III edycja gry terenowej „Pamięć o Bohaterach z Jamnej”, zorganizowana przez Światowy Związek Żołnierzy AK – koło Tarnów, XVI Liceum Ogólnokształcące im. Armii Krajowej w Tarnowie i Stowarzyszenie Odra Niemen – oddział Małopolski.

Rozmowa z Wojciechem Skruchem, prezesem zarządu Spółki Komunalnej „Dorzecze Białej”

Stawiamy na inwestycje, bezpieczeństwo i niższe koszty

– **Rozbudowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, nowy pięcioletni plan inwestycyjny, rozwój energetyki odnawialnej oraz wzmocnienie cyberbezpieczeństwa – to najważniejsze kierunki działań, które w najbliższych latach zamierza realizować Spółka Komunalna „Dorzecze Białej”.**

– Spółka przygotowuje się do kolejnego intensywnego okresu inwestycyjnego. Priorytetem pozostaje rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gmin współpracujących w ramach „Dorzecza Białej”. Planowane przedsięwzięcia mają odpowiadać zarówno na rosnące potrzeby mieszkańców, jak i na nowe wyzwania związane ze zmianami klimatycznymi.

– **Jakie inwestycje będą realizowane przez Spółkę?**

– Jednym z głównych kierunków rozwoju będzie dalsza rozbudowa sieci wodociągowej w gminach Tuchów, Ryglice i Ciekowice. Spółka posiada już kompletne dokumentacje projektowe dla planowanych przedsięwzięć i przygotowuje się do pozyskania środków zewnętrznych na ich realizację. Finansowanie inwestycji ma pochodzić przede wszystkim z funduszy europejskich oraz środków krajowych. Po pozytywnym zakończeniu procedur aplikacyjnych rozpoczęcie części prac będzie możliwe w drugiej połowie 2027 roku. W zależności od konkretnego przedsięwzięcia będą to zarówno dalsze prace projektowe, jak i roboty budowlane.

– **Rozbudowa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej będzie szczególnie istotna w związku ze zmianami obserwowanymi w środowisku.**

– Obniżanie się poziomu wód gruntowych może powodować problemy z funkcjonowaniem prywatnych studni, a w konsekwencji okresowe trudności z dostępem do wody. Jednocześnie rosną wymagania dotyczące prawidłowego zagospodarowania ścieków komunalnych na terenach, które nie mają dostępu do zbiorczego systemu kanalizacyjnego. Konkretna inwestycja ruszy już wiosną 2027 roku w Zabłędzu w gminie Tuchów. Planowana rozbudowa sieci kanalizacyjnej pozwoli na przyłączenie około 45 budynków mieszkalnych i publicznych. Dla tego przedsięwzięcia prowadzone jest postępowanie przetargowe, a Spółka ma zapewnione finansowanie z Narodowe-

go Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie.

– **Rozwój wsi i miasteczek wymaga budowy nowych sieci wodociągowych i kanalizacyjnych. Jakie plany są w tym zakresie?**

– Równolegle z prowadzonymi już inwestycjami Spółka Komunalna „Dorzecze Białe” rozpoczyna prace nad nowym planem rozwoju infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej. Dokument ma być skoordynowany z kolejnym okresem taryfowym, który rozpocznie się na początku 2027 roku. Celem jest określenie potrzeb inwestycyjnych Spółki na kolejne pięć lat oraz zestawienie ich z możliwościami finansowymi zarówno samej Spółki, jak i jej Wspólników – gmin uczestniczących w przedsięwzięciu. W najbliższych tygodniach planowane są konsultacje z podmiotami i środowiskami współpracującymi ze

Spółką. Jednym z kierunków, który ma być rozwijany w kolejnych latach, są partnerstwa inwestycyjne z mieszkańcami zainteresowanymi doprowadzeniem sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej do swoich gospodarstw. Tęgo rodzaju inicjatywy cieszą się już zainteresowaniem m. in. na terenie gminy Ryglice. Możliwości współpracy dostrzegają również przedsiębiorcy, w tym przedstawiciele branży deweloperskiej działający na terenie innych gmin.

– **Sytuacja za naszą wschodnią granicą, a także na świecie wymaga nowego spojrzenia na bezpieczeństwo w zakresie funkcjonowania Spółki. Woda i kanalizacja też muszą być odporne na cyberzagrożenia.**

– Rozwój infrastruktury technicznej to nie jedyne wyzwanie stojące przed Spółką. Coraz większe znaczenie ma również bezpieczeństwo cyfrowe systemów odpowia-

dających za funkcjonowanie wodociągów i kanalizacji. „Dorzecze Białe” realizuje w tym zakresie projekt w ramach programu „Cyberbezpieczne Wodociągi”, finansowanego ze środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności. Spółka pozyskała na ten cel ponad 756 tys. zł. Środki zostaną przeznaczone m. in. na wdrożenie systemów zarządzania bezpieczeństwem i ciągłością działania – SZBI, SZCD, BCP i DRP – a także na szkolenia pracowników i zakup nowoczesnych rozwiązań technologicznych. Wśród nich znajdują się m. in. systemy SIEM, EDR/XDR, zapory NGFW oraz rozwiązania do tworzenia kopii zapasowych.

Z punktu widzenia mieszkańców inwestycje te mają przede wszystkim zwiększyć odporność infrastruktury na awarie i cyberzagrożenia oraz zapewnić większą stabilność kluczowych usług – dostaw wody i odbioru ścieków.

– **Koszty funkcjonowania Spółki wpływają bezpośrednio na poziom cen usług. Czy jest możliwość obniżania tych kosztów?**

– Ważnym elementem planów Spółki są również działania zmierzające do ograniczenia kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa. Branża wodociągowo-kanalizacyjna należy do sektorów energochłonnych i kapitałochłonnych. Koszty energii elektrycznej mają istotny wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstw komunalnych, dlatego „Dorzecze Białe” inwestuje w rozwiązania pozwalające ograniczać zapotrzebowanie na energię kupowaną z zewnątrz. Na terenie oczyszczalni ścieków powstaje instalacja fotowoltaiczna, której produkcja będzie w całości wykorzystywana na potrzeby procesów związanych z oczyszczaniem ścieków. W kolejnych kilkunastu miesiącach planowana jest realizacja następnych instalacji w ramach Spółki oraz spółdzielni energetycznej tworzonej wspólnie z gminami Tuchów i Ryglice. To jednak nie koniec działań związanych z ograniczaniem kosztów, bowiem na ukończeniu są prace związane z rozruchem instalacji do produkcji preparatów nawozowych powstających na bazie osadów ściekowych oraz odpadów organicznych pochodzących z selektywnej zbiórki odpadów zielonych. Rozwiązanie to ma pozwolić na lepsze wykorzystanie materiałów powstających w procesie działalności komunalnej, ograniczenie kosztów ich zagospodarowania oraz stworzenie dodatkowej możliwości wykorzystania produktów powstających w procesie przetwarzania.

– **Jakie plany Spółka ma na najbliższe lata?**

– Najbliższe lata będą dla „Dorzecza Białej” okresem łączenia kilku kierunków działania: rozwoju sieci, pozyskiwania zewnętrznego finansowania, bezpieczeństwa cyfrowego, transformacji energetycznej oraz optymalizacji kosztów. Planowanie inwestycji w perspektywie pięciu lat ma pozwolić Spółce lepiej określić kolejność przedsięwzięć i możliwości ich finansowania, a jednocześnie odpowiadać na zmieniające się potrzeby mieszkańców gmin współpracujących w ramach „Dorzecza Białej”. Celem pozostaje rozwój infrastruktury, która ma być nie tylko dostępna dla kolejnych mieszkańców, ale również bezpieczna, odporna na zmiany klimatu i możliwie efektywna kosztowo.

Wystawa w Parlamencie Europejskim

Zrabowane przez Niemców

W 87. rocznicę niemieckiej agresji na Polskę, w Parlamencie Europejskim w Brukseli otwarto wystawę „Zrabowane przez Niemców. Nigdy niezwrócone. 1939–1945”.

Ekspozycja, zorganizowana przez europosłów Europejskich Konserwatystów i Reformatorów, Arkadiusza Mularczyka oraz Jacka Ozdobę, miała na celu zwrócenie uwagi opinii publicznej na wciąż nierozliczone

skutki niemieckiej grabieży polskiego dziedzictwa narodowego. Wystawa prezentuje przykłady dzieł sztuki, księgozbiórów oraz innych dóbr kultury pochodzących z polskich muzeów, bibliotek i kolekcji prywatnych, które w czasie II wojny światowej zostały wywiezione do Niemiec lub zniszczone. Organizatorzy podkreślają, że setki tysięcy cennych obiektów do dziś nie wróciły do kraju. – Nie może być pełnego pojednania bez rozliczenia krzywd i zwrotu tego, co zostało Polsce bezprawnie zrabowa-

ne – zaznacza europoseł Arkadiusz Mularczyk, który od lat angażuje się w działania na rzecz międzynarodowego nagłośnienia kwestii polskich strat wojennych oraz restytucji dóbr kultury. Organizatorzy wskazują, że grabież ta była elementem celowej polityki niszczenia polskiej tożsamości, a sprawa odzyskania strat 87 lat po wybuchu wojny pozostaje aktualnym problemem sprawiedliwości i skuteczności prawa międzynarodowego.

Międzynarodowy Salon Przemysłu Obronnego MSPO 2026 w Kielcach

ZMT i Milrem Robotics rozwijają bezzałogowe systemy bojowe

Podczas Międzynarodowego Salonu Przemysłu Obronnego MSPO 2026 w Kielcach, należące do Polskiej Grupy Zbrojeniowej Zakłady Mechaniczne „Tarnów” S.A. oraz Milrem Robotics podpisały 8 września 2026 roku, porozumienie o współpracy

w obszarze bezzałogowych systemów lądowych. Porozumienie zakłada wspólny rozwój i produkcję bezzałogowych pojazdów lądowych (UGV) wyposażonych w systemy uzbrojenia ZMT oraz ich oferowanie w Polsce i na rynkach zagranicznych.

Porozumienie łączy kompetencje ZMT w zakresie systemów uzbrojenia i zdalnie sterowanych modułów uzbrojenia z doświadczeniem Milrem Robotics w robotyce wojskowej i technologiach autonomicznych. Partnerstwo obu spółek znajduje potwierdzenie w dotychczasowej współpracy. W ramach europejskiego projektu Combat Unmanned Ground Sys-

tem (CUGS), realizowanego pod egidą Europejskiej Agencji Obrony, platforma THeMIS Milrem Robotics została zintegrowana ze zdalnie sterowanym modułem uzbrojenia ZSMU A3C opracowanym przez ZMT.

– Robotyzacja pola walki nie jest już perspektywą przyszłości, ale kierunkiem, który dziś wyznacza rozwój przemysłu

obronnego. ZMT jest do tego przygotowane – mamy własne systemy uzbrojenia, doświadczenie w ich integracji i partnera dysponującego jednymi z najbardziej rozpoznawalnych platform bezzałogowych na rynku. Chcemy ten potencjał wspólnie wykorzystać – podkreśla Robert Sadowski, Prezes Zarządu Zakładów Mechanicznych „Tarnów” S.A.

Dołącz do naszego zespołu!

Poszukujemy nowych pracowników.
Sprawdź aktualne oferty i aplikuj już dziś!

CIEKAWA PRACA
 ROZWÓJ I SZKOLENIA
 PRZYJAZNA ATMOSFERA

→ APLIKUJ JUŻ DZIŚ!

Zakłady Mechaniczne Tarnów

e-mail: rekrecja@zmt.tarnow.pl
 Zadzwoń
Poniedziałek – Piątek:
7:00 – 15.00

Rekrutacja:
+48 14 630 62 96
 Staże i praktyki:
tel. +48 (14) 630 62 21

zmt.tarnow.pl/kariera

Gmina Skrzyszów

Bieg Kruka

Gmina Skrzyszów zmieniła się w niedzielę 13 września w miejsce pełne sportowych emocji, a przede wszystkim aktywności. To efekt kolejnej edycji Biegu Kruka na starcie, którego w biegu na 10 km oraz marszu Nordic Walking na 4 km stanęło łącznie 115 uczestników.

Była to już piąta edycja wydarzenia, które z roku na rok przyciąga coraz więcej miłośników aktywnego spędzania czasu. Tegorocznej odsłonie zawodów sprzyjała również słoneczna pogoda, tworząc idealne

warunki do sportowej rywalizacji. Nie zabrakło również najmłodszych sportowców. W biegach dziecięcych wzięło udział 28 uczestników, dla których liczyła się przede wszystkim radość z ruchu, wspólnej zabawy i sportowej rywalizacji.

W biegu na 10 km najlepszy wynik osiągnęła Karolina Sroka – 00: 51: 23.60. Najszybszym mężczyzną okazał się Krzysztof Kita – 00: 44: 30.19. Najszybszą mieszkanką gminy Skrzyszów była Barbara Zięba – 00: 56: 05.68, a najszybszym mieszkańcem Szymon Jop – 00: 50: 26.09. W konkurencji Nordic Walking na 4 km najlepszy wynik osiągnęła Paulina Zięba – 00: 36: 16.0 i Piotr Stępak – 00: 28: 10.0.

– Gratulujemy wszystkim uczestnikom. Niezależnie od wyniku, każdy, kto stanął na starcie, jest zwycięzcą, bo najważniejsze są aktywność, dobra zabawa i pokonanie własnych granic – mówi wójt gminy Skrzyszów

Marcin Kiwior. Zorganizowanie tego przedsięwzięcia było możliwe dzięki zaangażowaniu Stowarzyszenia Formacja Aktywni w Skrzyszowie, która zrzesza osoby promujące aktywny wypoczynek i spędzanie czasu na świeżym powietrzu.

Gmina Skrzyszów

Centrum Usług Społecznych już działa

Ponad 2,4 mln zł kosztowało utworzenie i uruchomienie Centrum Usług Społecznych w gminie Skrzyszów. Dzięki dofinansowaniu z funduszy europejskich powstała nowoczesna jednostka, która odpowiada na potrzeby lokalnej społeczności.

W ramach prowadzonych prac remontowo budowlanych rozbudowany

Zabezpieczają brzegi potoków

Trwają prace mające związane zabezpieczenie brzegów potoków w gminie Skrzyszów. Wykonano już zasyp wyrw brzegowych na potoku Wątok w Szywnaldzie i Skrzyszowie, a ku końcowi zmierzają również prace na potoku Zimna Woda (Wątoczek) w Łękawicy.

Wartość realizowanych prac to 120 933,60 zł brutto. – Dzięki bardzo dobrej współpracy z PGW Wody Polskie możemy skutecznie zabezpieczać kolejne miejsca i ograniczać ryzyko związane z żywiołem wody. Jednocześnie prowadzimy rozmowy z PGW Wody Polskie dotyczące realizacji następnych prac utrzymaniowych, które pozwolą na dalsze zabezpieczanie brzegów cie-

ków wodnych na terenie gminy – dodaje wójt gminy Skrzyszów Marcin Kiwior.

Asfaltowanie dróg dojazdowych do pól

Władze gminy Skrzyszów podpisały umowę na wykonanie nawierzchni asfaltowych na drogach dojazdowych do pól w czterech miejscowościach Gminy Skrzyszów. Było to możliwe po tym jak gmina Skrzyszów pozyskała na ten cel 190 078 zł dofinansowania z budżetu Województwa Małopolskiego, ze środków związanych z wyłączenia gruntów z produkcji rolnej. W ramach zadania zmodernizowanych zostanie łącznie 825 metrów dróg w miejscowościach: Łękawica, Pogórska Wola, Skrzyszów i Szywnald. Całkowity koszt inwestycji wynosi 400 tys. zł, z czego ponad 190 tys. zł stanowi dofinansowanie z budżetu Województwa Małopolskiego, a blisko 210 tys. zł zostanie pokryte z budżetu Gminy Skrzyszów. Zakończenie prac planowane jest na październik 2026 roku. Modernizacja poprawi stan techniczny dróg i przede wszystkim ułatwi dojazd do gruntów rolnych oraz codzienną pracę rolników.

Gmina Skrzyszów

Gminny rajd rowerowy

Na zakończenie wakacji odbył się w niedzielę 30 sierpnia Gminny Rajd Rowerowy, w którym wzięli udział mieszkańcy gminy Skrzyszów. W rajdzie udział wzięło blisko 200 osób. Najmłodszy uczestnik liczył 2 lata, najstarszy 81. Rowerzyści pokonali blisko 30 km trasę, podziwiając malownicze tereny gminy Skrzyszów.

Po dotarciu na metę rajdu, która znajdowała się na boisku sportowym w Skrzyszowie, uczestnicy otrzymali od wójta gminy Marcina Kiwiora pamiątkowe dy-

plomy. Był czas na rozmowy i podsumowanie rowerowej przygody. Nie zabrakło też kielbasek z grilla. Wydarzenie było znakomitą okazją do aktywnego spędzenia czasu na świeżym powietrzu, rozmów i integracji. – Cieszy fakt, że z roku na rok wydarzenie zyskuje coraz większe zainteresowanie zarówno wśród mieszkańców gminy, jaki i regionu tarnowskiego. Dziękuję wszystkim uczestnikom za obecność i świetną atmosferę. Podziękowania kieruję również do wszystkich osób, które zaangażowały się w organizację, przygotowanie trasy i bezpieczny przebieg rajdu – podsumował wydarzenie wójt gminy Marcin Kiwior.

O profilaktyce, wczesnym wykrywaniu i leczeniu chorób nowotworowych

Rozmowa z prof. dr hab. n. med. Leszkiem Kołodziejskim

- specjalistą chirurgii ogólnej, onkologicznej i torakochirurgii, kierownikiem Tarnowskiego Centrum Onkologii Szpitala Wojewódzkiego im. św. Łukasza w Tarnowie

- Panie Profesorze, nowotwory złośliwe są drugą najczęstszą przyczyną zgonów w Polsce. Czym właściwie jest nowotwór i jakie są jego objawy?

- Nowotwór powstaje z naszych własnych komórek, które uległy mutacjom, czyli nagromadziły błędy genetyczne podczas kolejnych podziałów. Nowotwory mogą rozwijać się w każdej tkance organizmu, a ich nazwa zależy od miejsca pochodzenia. Jeżeli wywodzą się z tkanki nabłonkowej, nazywamy je rakami, natomiast, jeśli z tkanki łącznej – mięsakami. Z kolei nowotwory rozwijające się z tkanki chłonnej to chłoniaki. Nazewnictwo zależy również od narządu, którego dotyczą. Mówimy, więc o raku żołądka, jelita grubego czy płuca, ale możemy mieć również do czynienia z mięsakiem tkanek miękkich lub kości. Nowotwór złośliwy charakteryzuje się dwiema podstawowymi cechami. Pierwszą jest zdolność naciekania otaczających tkanek – komórki nowotworowe wnikają pomiędzy zdrowe komórki i stopniowo je niszczą. Drugą jest zdolność do tworzenia przerzutów. Oznacza to, że pojedyncze komórki lub ich skupiska mogą odrywać się od guza pierwotnego i wraz z krwią lub chłonką przemieszczać się do innych narządów. Tam mogą się osiedlić i utworzyć nowe ogniska choroby, czyli przerzuty.

- Skąd w ogóle biorą się nowotwory? Jaką rolę odgrywają styl życia, rozwój cywilizacji i sposób odżywiania?

- Nowotwory złośliwe występują u wszystkich organizmów żywych – u ludzi, zwierząt, a nawet u roślin. Jeżeli chodzi o styl życia, uważa się, że około połowa nowotworów złośliwych jest z nim związana. Znaczenie mają między innymi sposób odżywiania, aktywność fizyczna, prokreacja, a także narażenie na różnego rodzaju czynniki środowiskowe i zawodowe.

- Który z czynników rakotwórczych ma największe znaczenie?

Najgroźniejszym czynnikiem rakotwórczym pozostaje dym tytoniowy. Szacuje się, że gdyby ludzie całkowicie przestali palić, liczba zachorowań na nowotwory złośliwe mogłaby zmniejszyć się nawet o połowę. W przypadku raka piersi do czynników związanych ze stylem życia zaliczamy również prokreację. Wiadomo, że wcześniejsze zajście w ciążę oraz dłuższe karmienie piersią zmniejszają ryzyko zachorowania. Kobiety, które nigdy nie rodziły i nie karmiły piersią, są statystycznie bardziej narażone na rozwój raka piersi niż te, które urodziły dzieci. Przyjmuje się, że pierwsza ciąża przed 35. rokiem życia działa ochronnie.

- Przyjęło się uważać, że palenie tytoniu prowadzi przede wszystkim do raka płuca, krtani czy innych nowotworów dróg oddechowych.

- I nie tylko. Szacuje się, że dym tytoniowy zawiera od dwóch do czterech tysięcy substancji o działaniu rakotwórczym. Paląc papierosa, wdychamy je do płuc, ale

część z nich rozpuszcza się w ślinie i trafia do przewodu pokarmowego. Dym ma kontakt również z wargami i jamą ustną, dlatego u palaczy częściej występują nowotwory wargi dolnej, języka, dna jamy ustnej, gardła oraz przełyku. Następnie substancje rakotwórcze przedostają się do krtani i płuc, skąd wraz z krwią docierają do całego organizmu. Są wydalone przez nerki i drogi moczowe, dlatego zwiększają także ryzyko rozwoju raka nerki oraz raka pęcherza moczowego.

- Wśród przyczyn powstawania nowotworów wymienia się również spożywanie dużych ilości alkoholu. Czy alkohol rzeczywiście ma znaczący wpływ na rozwój raka?

- Tak. Alkohol może działać zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio. Szczególnie niebezpieczne jest jednoczesne palenie papierosów i picie alkoholu. Alkohol, zwłaszcza wysokoprocentowy, uszkadza i rozluźnia połączenia między komórkami nabłonka przełyku. W efekcie polikane substancje rakotwórcze zawarte w dymie tytoniowym znacznie łatwiej przenikają do tkanek. Rak

przełyku jest typowym nowotworem występującym u osób, które jednocześnie palą papierosa i nadużywają alkoholu. Im wyższe stężenie alkoholu, tym większe ryzyko uszkodzenia błony śluzowej.

- Czy zatem czerwone wino jest bezpieczniejsze?

- Wino czy piwo mogą być mniej szkodliwe niż mocne alkohole, ale nie oznacza to, że są całkowicie bezpieczne. U osób spożywających duże ilości alkoholu może dojść do marskości wątroby, a marskość jest jednym z głównych czynników sprzyjających rozwojowi raka wątrobowokomórkowego.

- Czyli z wątroby również mogą pochodzić komórki nowotworowe, które następnie rozsiewają się po organizmie?

- Tak. Rak wątroby często rozwija się na podłożu marskości. W uszkodzonej wątrobie powstaje rak wątrobowokomórkowy, wywodzący się z komórek wątrobowych. Jak każdy nowotwór złośliwy, może dawać przerzuty do innych narządów.

- Panie Profesorze, jednym z najczęściej występujących nowotworów u mężczyzn jest rak prostaty. Jak wygląda sytuacja epidemiologiczna?

- Obecnie rak prostaty jest najczęściej rozpoznawanym nowotworem u mężczyzn. Natomiast pod względem śmiertelności nadal dominuje rak płuca. Jeszcze kilkadziesiąt lat temu rak płuca był diagnozowany znacznie częściej, ponieważ paliło zdecydowanie więcej osób, także lekarzy. Dziś, przynajmniej w Europie, liczba palaczy maleje. Coraz więcej osób rezygnuje zarówno z tradycyjnych papierosów, jak i z papierosów elektronicznych, które również nie są obojętne dla zdrowia. W efekcie zachorowalność na raka płuca u mężczyzn stopniowo spada. Inaczej wygląda sytuacja u kobiet. W tej grupie liczba zachorowań na raka płuca nadal rośnie.

- Czy dlatego, że kobiety częściej palą?

- Niekoniecznie częściej, ale wiele z nich zaczyna palić już w młodym wieku. Uzależnienie rozwija się szybko, a zerwanie z nałogiem bywa trudniejsze niż u mężczyzn.

- Wróćmy jednak do raka prostaty. Jest to nowotwór narządu, którego kobiety nie posiadają. Z drugiej strony wydawałoby się, że rak piersi jest wyłącznie chorobą kobiet, a przecież chorują na niego również mężczyźni.

- To prawda. Około 1% wszystkich przypadków raka piersi dotyczy mężczyzn. Natomiast rak prostaty jest jednym z najczęściej występujących nowotworów w populacji męskiej. Co istotne, wielu mężczyzn przez długi czas nie zdaje sobie sprawy, że choruje, ponieważ we wczesnym stadium rak prostaty najczęściej nie daje żadnych objawów. Jeśli objawy się pojawiają, zwykle świadczą o bardziej zaawansowanej chorobie. Istnieje też wyraźna zależność między wiekiem a częstością występowania raka prostaty. Im starszy mężczyzna, tym większe ryzyko zachorowania. Przed laty w Stanach Zjednoczonych prowadzono badania sekcyjne mężczyzn, którzy zmarli z przyczyn niezwiązanych z rakiem prostaty. Okazało się, że po 80. roku życia u większości z nich stwierdzano obecność tego nowotworu, choć za życia nie dawał żadnych objawów.

- Skąd bierze się rak prostaty?

- Dokładnej przyczyny nie znamy. Wiadomo jednak, że znaczenie mają predyspozycje rodzinne. Jeżeli rak prostaty wystąpił u ojca, syn powinien regularnie poddawać się badaniom kontrolnym.

- Czy można w jakiś sposób zmniejszyć ryzyko zachorowania? W przypadku raka płuca wiadomo, że niepalenie papierosów znacząco ogranicza ryzyko.

- W przypadku raka prostaty nie dysponujemy równie jednoznacznymi dowodami. W literaturze naukowej wymienia się

takie czynniki, jak dieta bogata w czerwone mięso, spożywanie alkoholu, otyłość czy brak aktywności fizycznej, jednak ich wpływ nie został jednoznacznie potwierdzony.

- Czyli najważniejsze są regularne badania. Jednym z nich jest oznaczenie poziomu PSA?

- Tak i nie. PSA, czyli swoisty antygen sterczowy (Prostate Specific Antigen), jest białkiem produkowanym przez komórki gruczołu krokowego. Nie jest jednak markerem charakterystycznym wyłącznie dla raka. Podwyższone stężenie PSA może występować również w łagodnym rozroście prostaty czy w stanach zapalnych. Z tego powodu oznaczenie PSA nie zostało uznane przez Światową Organizację Zdrowia za badanie przesiewowe, takie jak mammografia czy kolonoskopia. Jest natomiast bardzo ważnym elementem diagnostyki. Podwyższony poziom PSA wymaga dalszej oceny, ale sam w sobie nie oznacza jeszcze rozpoznania raka. Z kolei prawidłowy wynik również nie daje całkowitej pewności, że nowotworu nie ma.

- Jaki poziom PSA powinien budzić niepokój?

- Jeżeli stężenie PSA osiąga wartości dwucyfrowe lub trzycyfrowe, prawdopodobieństwo raka prostaty jest bardzo duże. Trzeba jednak pamiętać, że zawsze oceniamy wynik w kontekście obrazu klinicznego oraz dodatkowych badań. Rak prostaty ma szczególną skłonność do tworzenia przerzutów w kościach. Dlatego u starszego mężczyzny, który zgłasza niewyjaśnione bóle kręgosłupa, miednicy lub innych kości, należy brać pod uwagę również taką możliwość. Czasami pierwszym objawem choroby jest złamanie patologiczne, czyli złamanie kości, do którego dochodzi bez poważnego urazu, podczas wykonywania zwykłych codziennych czynności.

- Co dzieje się dalej, jeśli pojawia się podejrzenie raka prostaty?

- W takich sytuacjach jednym z pierwszych wykonywanych badań jest oznaczenie PSA. Jeżeli wynik jest bardzo wysoki, dalszą diagnostykę prowadzi urolog. Obejmuje ona badanie gruczołu krokowego oraz badania obrazowe, przede wszystkim ultrasonografię i rezonans magnetyczny.

- A ostateczne rozpoznanie daje biopsja?

- Tak. Wykonuje się biopsję gruboigłową prostaty, najczęściej przez odbytnicę, pod kontrolą ultrasonografii. Badanie histopatologiczne pozwala potwierdzić obecność raka oraz określić jego stopień złośliwości według skali Gleasona, która ocenia agresywność nowotworu. Jeżeli istnieją wskazania do wykonania biopsji, nie należy z niej rezygnować. Jest to badanie kluczowe dla postawienia rozpoznania i wyboru właściwego leczenia.

dokończenie na stronie 14

Piątek, 25 września

	TVP 1		TVP 2		POLSAT		TVN		TV 4		TVN7		Puls
07:00	Transmisja mszy świętej	07:30	Pytanie na śniadanie - pobudka magazyn	08:00	Nowy dzień program informacyjny	07:45	Dzień Dobry TVN magazyn	07:00	Strażnik Teksasu serial sensacyjny	07:45	Ukryta prawda (957) serial	07:00	Kobra - oddział specjalny: Noc kobiet (9) serial sensacyjny
07:30	Agape blisko Ciebie magazyn	07:55	Pytanie na śniadanie magazyn	08:40	Malanowski i partnerzy: Pogrzebana miłość (385) serial	11:55	Ukryta prawda (1537) serial	08:00	Nasz nowy dom (19) reality show	08:45	Ukryta prawda (1094) serial	08:00	Lombard. Życie pod zastaw 13 (671) serial
08:00	Wiadomości	10:35	Panorama	09:10	Malanowski i partnerzy: Porwane niemowlę (386) serial	13:00	Ukryta prawda (1347) serial	09:00	Pierwsza miłość (3654) serial	09:50	Ukryta prawda (1095) serial	09:00	Kurierzy 2 (52) serial
08:10	Kwadrans polityczny	10:45	Pytanie na śniadanie magazyn	09:40	Sekrety rodziny: Radomir (211) serial	14:05	Detektywi (9/36) serial	09:50	Łowcy skarbów. Kto da więcej? (193) reality show	10:50	Zapisane w gwiazdach (4/24) serial	10:00	Zbuntowany anioł (44) telenowela
08:25	Informacje kulturalne	11:15	Nie taka prosta historia: C.K. Dezerterzy program historyczny	10:40	Dlaczego ja?serial	15:10	Ten moment (44) serial	10:50	Kochane pieniądze: Testament (16) serial	11:50	Opowieści małżeńskie (16/24) serial	11:00	Zbuntowany anioł (45) telenowela
08:30	Pogoda	11:45	Nabożeństwo z Trzynastego Zgromadzenia Ogólnego Światowej Federacji Luterńskiej program religijny	11:40	Gliniarze: Przyjaciel (575) serial	15:45	Kuchenne rewolucje: Grudziądz, Pod Kamienicą (3/17) program rozrywkowy	11:50	Policjantki i Policjanci (100) serial	12:50	Szpital (722) serial	12:00	Zaklinaczka duchów 3 (51) serial fantasy
08:40	Ranczo 3: Wielkie odkrycie serial	13:15	Akacyjowa 38 (181) telenowela	12:50	Wydarzenia	19:00	Fakty	12:55	Detektywi w akcji: Listonosz ratuje dwa razy/Podgląd non stop (142) serial	13:50	Sąd rodzinny (125) serial	13:00	Zaklinaczka duchów 3 (52) serial fantasy
09:40	Komisarz Alex 6: Mężczyzna, który patrzy (72) serial	14:05	Va banque (645) teleturniej	13:20	Interwencja magazyn reporterów	19:30	Sport	13:55	STOP Drogówka magazyn policyjny	14:50	Sędzia Anna Maria Wesołowska (562) serial	14:00	Lombard. Życie pod zastaw 5 (243) serial
10:40	Ojciec Mateusz: Psina serial	14:35	Na sygnale: Patrz i ucz się (199) serial	13:40	Trudne sprawy: Chore dziecko (1206) serial	19:50	Uwaga! magazyn reporterów	14:55	STOP Drogówka magazyn policyjny	15:50	Ukryta prawda (1047) serial	15:00	Lombard. Życie pod zastaw 5 (244) serial
11:25	Kuchnia Jagiellonów	15:05	Krok od nieba 2: Legenda wędkarza (20/49) serial	14:40	Dlaczego ja?: Banalny przekręt Teresy omal nie rozdzielił jej syna i jego dziewczyny (1252) serial	20:00	Godzilla vs. Kong thriller, Kanada/Australia/USA/Indie 2021	15:55	Policjantki i Policjanci (1059) serial	16:55	Szpital (934) serial	16:00	Kurierzy 2 (53) serial
12:00	Wiadomości	16:00	Koło fortuny (1568) teleturniej	15:50	Wydarzenia	22:35	Sala samobójców. Hejter dramat obyczajowy, Polska 2020	17:00	Pomóż mi (15) serial	17:55	Mamma mia! (4/8) program rozrywkowy	17:00	Kurierzy 2 (54) serial
12:10	Agrobiznes magazyn rolniczy	16:35	Familiada teleturniej	16:10	Pogoda			18:00	Łowcy skarbów. Kto da więcej? (146) reality show			18:00	Lombard. Życie pod zastaw 13 (673) serial
12:30	Agropogoda	17:15	Zakazany owoc (308) telenowela	16:30	Na ratunek 112: Niegroźny upadek (828) serial			19:00	Policjantki i Policjanci (1060) serial	18:55	Ukryta prawda (1053) serial	19:00	Lombard. Życie pod zastaw 13 (674) serial
12:35	Magazyn rolniczy	18:00	Panorama	17:00	Gliniarze (837) serial			20:00	Gwiazdy Kabaretu (132) program rozrywkowy	20:00	Hotel Paradise 7 (20/48) reality show	20:00	Czas porachunków thriller, USA 2022
12:50	Natura w Jedyńce	18:20	Va banque (646) teleturniej	18:00	Pierwsza miłość (3655) serial			21:00	Love Island. Wyspa miłości (268) reality show	21:00	Seks w wielkim mieście komedia romantyczna, USA 2008	22:10	Infiltrator film sensacyjny, Zjednoczone Emiraty Arabskie/USA 2013
14:00	Złoty chłopak (20) serial	18:45	Akacyjowa 38 (185) telenowela	18:50	Wydarzenia			22:05	Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny (710) serial				
15:00	Wiadomości	19:30	Barwy szczęścia (2844) serial	19:25	Gość „Wydarzeń” program publicystyczny			23:05	Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny (711) serial				
15:10	Pogoda	20:10	Barwy szczęścia (2845) serial	19:45	Sport								
15:20	Alarm! magazyn interwencyjny	20:50	Polskie biesiady: Miłosna koncert	19:55	Pogoda								
15:35	Gra słów. Krzyżówka teleturniej	21:35	Kino relaks: Zakochani w Rzymie komedia romantyczna, Hiszpania/Włochy/USA 2012	20:05	Twoja Twarz Brzmi Znamo (189) program rozrywkowy								
16:05	Dziedzictwo (116) serial			22:10	47 roninów film kostiumowy, USA 2013								
17:00	Teleexpress												
17:15	Pogoda												
17:20	Jaka to melodia? teleturniej												
18:00	Koncert												
19:00	Jeden z dziesięciu teleturniej												
19:30	Wiadomości												
20:05	Pogoda												
20:10	Sport												
20:15	Alarm! magazyn interwencyjny												
20:35	Archiwista 2: Niebezpieczna kasa (3) serial												
21:35	Nie ma mocnych komedia, Polska 1974												
23:20	Dewajtis (1) serial kostiumowy												

Sobota, 26 września

	TVP 1		TVP 2		POLSAT		TVN		TV 4		TVN7		Puls
07:00	Transmisja mszy świętej	07:30	Pytanie na śniadanie - pobudka magazyn	06:00	Nowy dzień program informacyjny	07:45	Dzień Dobry TVN magazyn	07:00	Galileo (508) program popularnonaukowy	07:00	Wyluzuj, Scooby-Doo! 2 (3/26) serial animowany	07:00	Kobra - oddział specjalny: Polowanie na Semira (5) serial sensacyjny
07:40	Rok w ogrodzie (1035) magazyn	07:55	Pytanie na śniadanie magazyn	08:25	Malolaty u taty komedia, USA 2003	11:30	Na Wspólnej (3690) serial	08:00	Galileo (509) program popularnonaukowy	07:30	Scooby-Doo 2: Potwory na gigantycie komedia, USA 2004	08:00	Kobra - oddział specjalny: Bomba (6) serial sensacyjny
08:05	Rok w ogrodzie extra magazyn	11:55	Zrzuńnowani, odbudowani magazyn religijny	10:10	Ewa gotuje (488) magazyn kulinarny	12:00	Na Wspólnej (3691) serial	09:00	Galileo (1018) program popularnonaukowy	09:35	Ten moment (3/20) serial	09:00	Kobra - oddział specjalny: Dobrana para (7) serial sensacyjny
08:20	wojsko-polskie.pl: 38/2023 (38/2023) cykl reportaży	12:30	Polskie biesiady: Miłosna koncert	10:40	Nasz nowy dom (291) reality show	12:30	Na Wspólnej (3692) serial	10:00	Galileo (1019) program popularnonaukowy	10:10	Ukryta prawda (953) serial	10:00	Lombard. Życie pod zastaw 5 (241) serial
08:45	Pełnosprawni (518) magazyn	14:00	Familiada teleturniej	11:40	Bogaty dom - biedny dom (45) reality show	13:25	MasterChef (3/14) program rozrywkowy	11:00	Bezszenność w Seattle komedia romantyczna, USA 1993	11:10	Ukryta prawda (1086) serial	11:00	Lombard. Życie pod zastaw 5 (242) serial
09:20	Komisarz Alex 6: Piękna śmierć	14:35	Koło fortuny (1569) teleturniej	12:40	Para do gara. Ona mówi, on gotuje (5) reality show	15:05	Ślub od pierwszego wejrzenia (3/12) reality show	13:10	Walentynki na całe życie komedia romantyczna, USA 2016	12:10	Ukryta prawda (954) serial	12:00	Lombard. Życie pod zastaw 5 (243) serial
10:15	Ojciec Mateusz: Manuela serial	15:15	Szansa na sukces. Eurowizja Junior 2023 (3) widowisko	13:40	Polacy za granicą: Queenstown (87) serial dokumentalny	16:10	Totale remonty Szelągowskiej 6 (3/12) program rozrywkowy	15:00	STOP Drogówka magazyn policyjny	13:10	Ukryta prawda (1088) serial	13:00	Lombard. Życie pod zastaw 5 (244) serial
11:15	Wiesz czy nie wiesz? teleturniej	16:20	Na dobre i na złe: Powroty, pożegnania (890) serial	14:40	Rolnicy. Podlasie (22) serial dokumentalny	17:15	Kobieta na krańcu świata (3/8) serial dokumentalny	16:00	STOP Drogówka magazyn policyjny	14:10	Ukryta prawda (955) serial	14:00	Lombard. Życie pod zastaw 5 (245) serial
12:15	Gwiazdy w południe: Kiedy nadejdzie wrzesień komedia romantyczna, USA 1961	17:15	Wędrowiec polski: Co ludzi pcha do wielkich czynów? Świętokrzyskie porządki cykl reportaży	15:45	Wieżenie (70) serial dokumentalny	17:50	Doradca smaku (3/40) magazyn kulinarny	17:00	Para do gara. Ona mówi, on gotuje (7) reality show	15:10	Madagaskar film animowany, USA 2005	15:00	Lombard. Życie pod zastaw 13 (670) serial
14:10	Z pamięci: Kabaret Starszych Panów, część 5 cykl felietonów	17:45	Słowo na niedzielę: Opowieść włóczęgi, czyli przypowieść o nieuczciwych robotnikach	16:45	Wieżenie (72) serial dokumentalny	17:55	Kuchenne rewolucje: Warszawa - Bar Mleczny (3/12) program rozrywkowy	18:00	Policjantki i Policjanci (1052) serial	16:55	Człowiek ze stali film SF, Kanada/Wielka Brytania/USA 2013	16:00	Lombard. Życie pod zastaw 13 (671) serial
14:25	Okrasa łamie przepisy	18:00	Panorama	17:15	Wieżenie (73) serial dokumentalny	19:00	Fakty	19:00	Policjantki i Policjanci (1053) serial	20:00	Harry Potter i Czara Ognia film przygodowy, Wielka Brytania/USA 2005	17:00	Lombard. Życie pod zastaw 13 (672) serial
14:55	Ogniem i mieczem (4-ost.) serial	18:20	Va banque (647) teleturniej	17:45	Chłopaki do wzięcia (239) serial dokumentalny	19:25	Sport	20:00	Policjantki i Policjanci (1054) serial	21:00	Doda. Dream Show (3) reality show	18:00	Lombard. Życie pod zastaw 13 (673) serial
15:55	Rolnik szuka żony 10 (1) telenowela dokumentalna	18:45	Akacyjowa 38 (186) telenowela	18:15	Chłopaki do wzięcia (240) serial dokumentalny	19:35	Pogoda	21:00	Doda. Dream Show (3) reality show	22:05	Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny (712) serial	19:00	Lombard. Życie pod zastaw 13 (674) serial
17:00	Teleexpress	19:35	Informacje kulturalne	18:50	Wydarzenia	19:45	Uwaga! magazyn reporterów	22:05	Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny (713) serial	23:05	Podzielony thriller, Japonia/USA 2016	20:00	Mocne sobotnie kino: Niezniszczalni 3 film sensacyjny, Francja/Bulgaria/Niemcy/USA 2014
17:20	Pogoda	20:00	The Voice of Poland: Przesłuchania w ciemno (7) widowisko	19:15	Prezydenci i premierzy (316) program publicystyczny	20:00	Top Model (4/13) reality show					22:35	Twierdza thriller, USA 1996
17:35	Ojciec Mateusz 29: Ostatni taniec (381) serial	22:30	Jak dogniść szczęście? komedia, Kanada/Niemcy/Wielka Brytania/USA/RPA 2014	19:45	Sport								
18:25	Kulisy serialu „Ojciec Mateusz” (35) cykl felietonów			19:55	Pogoda								
18:40	Jaka to melodia? teleturniej muzyczny			20:00	Aladyn film fantasy, USA 2019								
19:30	Wiadomości			22:50	Moja dziewczyna wychodzi za mąż komedia romantyczna, Wielka Brytania/USA 2008								
20:05	Pogoda												
20:10	Sport												
20:15	Alarm! magazyn interwencyjny												
20:35	Komisarz Alex												
19:	Kobieta z autokaru (242) serial												
21:30	Oleńta. Grodno '39 dramat wojenny, Polska 2022												
23:25	Godzina prawdy thriller, USA 2020												

Niedziela, 27 września

	TVP 1	TVP 2	POLSAT	TVN	TV 4	TVN7	Puls	
07:00	Transmisja mszy świętej	07:30	Pytanie na śniadanie - pobudka magazyn	07:45	Dzień Dobry TVN magazyn	07:00	Mania wielkości komedia	
08:00	Tydzień magazyn rolniczy	07:55	Pytanie na śniadanie magazyn	11:30	Kobieta na krańcu świata (4/8) serial dokumentalny	serial animowany	kostiumowa,	
08:30	Zakochaj się w Polsce: Centrum Paderewskiego w Kańskiej Dolnej i Cieżkowice (315) magazyn	11:25	The Voice of Poland: Przesłuchania w ciemno (8) widowisko	07:40	Tajemnica Zielonego Królestwa film animowany, USA 2013	07:30	Francja/Włochy/Hiszpania/RFN 1971	
09:00	Życie lasu. Grzyby film dokumentalny, Polska 2020	14:00	Familiada teleturniej	09:50	Aladyn film fantasy, USA 2019	Turbo film animowany, USA 2013	09:50	Paddington film familijny,
09:50	Marmaduke - pies na fali film familijny, USA 2010	14:35	Koło fortuny (1570) teleturniej	12:35	Para do gara. Ona mówi, on gotuje (6) reality show	10:35	Francja/Wielka Brytania/USA/Chiny 2014	
11:30	Welon, fura i brawura reality show	15:10	Szansa na sukces. Eurowizja Junior 2023: Finał (4) widowisko	12:45	Top Model (4/13) reality show	11:35	11:50	Paddington 2 film familijny,
11:55	Miedzy ziemią a niebem magazyn	16:15	Tak to leciało! (25) teleturniej muzyczny	14:25	Godzilla vs. Kong thriller, Kanada/Australia/USA/Indie 2021	12:35	Francja/Wielka Brytania/USA 2017	
12:00	Anioł Pański	17:15	Na sygnale: Czego oczu nie widzą, tego sercu nie żal (470) serial	15:00	Jak wytresować smoka 2 film animowany, USA 2014	13:35	13:55	Dorwać Smarta komedia, USA 2008
12:15	Miedzy ziemią a niebem magazyn	18:00	Panorama	16:50		14:40	16:05	Zakonnica w przebraniu 2 komedia, USA 1993
13:00	Dożynki Prezydenckie	18:20	Va banque (648) teleturniej	19:00	Fakty	17:00	18:25	Taxi 2 komedia sensacyjna, Francja 2000
14:15	Z pamięci: Hanna Gosławska-Lipińska (Ha-Ga), część 1 cykl felietonów	18:55	Na sygnale: Niewłaściwy człowiek (471) serial	19:25	Sport	18:00	20:00	Superniedziela z gwiazdami: Jeden gniewny człowiek thriller, Wielka Brytania/USA 2021
14:25	Komisarz Alex: Kobieta z autokaru (242) serial	19:20	Na sygnale: Wszyscy kłamią (472) serial	19:35	Pogoda	19:00	22:05	Ucieczka z piekła thriller, Tajlandia/USA 2015
15:15	Nie ma mocnych komedia, Polska 1974	20:00	Postaw na milion teleturniej	19:45	Uwaga! magazyn reporterów	20:00		
17:00	Teleexpress	21:05	Non-Stop thriller, Francja/Kanada/Wielka Brytania/USA 2014	20:00	MasterChef (4/14) program rozrywkowy	20:00		
17:20	Pogoda	22:10	Teściowie (7) serial komediowy	21:00	Love Island. Wyspa miłości (269) reality show	21:00		
17:35	Wiesz czy nie wiesz? teleturniej	22:40	Teściowie (8) serial komediowy	21:35	Szadź 3 (4/7) serial	22:05		
18:40	Jaka to melodia? teleturniej	23:05	Kino bez granic: Najlepszy film obyczajowy, USA 2009	22:40	Godziny szczytu 3 komedia sensacyjna, Niemcy/USA 2007	23:15		
19:30	Wiadomości							
20:05	Pogoda							
20:10	Sport							
20:20	Dewajtis (2) serial kostiumowy							
21:20	Rolnik szuka żony 10 (2) telenowela dokumentalna							
22:20	Strefa starcia program publicystyczny							
23:00	Zakochana Jedyńka: Zostań, jeśli kochasz melodramat, USA 2014							

Poniedziałek, 28 września

	TVP 1	TVP 2	POLSAT	TVN	TV 4	TVN7	Puls
	!0:00 Transmisja mszy świętej !3:30 Welon, fura i brawura reality show !0:00 Wiadomości !1:10 Kwadrans polityczny !2:25 Informacje kulturalne !3:30 Pogoda !4:40 Ranczo 3: Sprawca (33) serial !4:40 Komisarz Alex 6: Zabójczy tarot !4:40 Ojciec Mateusz: Idol (200) serial !2:25 Korona królów. Jagiellonowie !0:00 Wiadomości !1:10 Agrobiznes magazyn rolniczy !3:30 Agropogoda !3:35 Magazyn rolniczy magazyn !5:55 Natura w Jedyńce !0:00 Złoty chłopak (21) serial !0:00 Wiadomości !1:10 Pogoda !2:20 Alarm! magazyn interwencyjny !3:35 Gra słów. Krzyżówka teleturniej !0:05 Dziedzictwo (117) serial !0:00 Telexpress !1:15 Pogoda !2:20 Jaka to melodia? teleturniej !5:55 Klan (4189) telenowela !2:25 Leśniczówka (744) telenowela !0:00 Jeden z dziesięciu teleturniej !3:30 Wiadomości !0:05 Pogoda !1:10 Sport !1:15 Alarm! magazyn interwencyjny !1:30 Korona królów. Jagiellonowie !1:10 Teatr Telewizji: Mord w hurtowni spektakl teatralny !3:30 Świat bez fikcji: Irlandia Północna - niekończąca się wojna film dokumentalny, Francja 2022	07:30 Pytanie na śniadanie - pobudka magazyn 10:35 Panorama 10:45 Pytanie na śniadanie magazyn 11:15 Okrasa łamie przepisy: Kuchnia polska. Leśna kuchnia awarska magazyn kulinarny 11:50 Barwy szczęścia (2845) serial 12:30 Kolo fortuny (1570) teleturniej 13:15 Akacyjowa 38 (182) telenowela 14:05 Va banque (648) teleturniej 14:35 Na sygnale: Po pierwsze nie szkodzić (200) serial 15:05 Krok od nieba 2: Falstart (21/49) serial 16:00 Kolo fortuny (1571) teleturniej 16:35 Familiada teleturniej 17:15 Zakazany owoc (309) telenowela 18:00 Panorama 18:20 Va banque (649) teleturniej 18:45 Akacyjowa 38 (187) telenowela 19:35 Barwy szczęścia (2845) serial 20:10 Barwy szczęścia (2846) serial 20:40 Kulisy serialu „M jak miłość” cykl felietonów 20:55 M jak miłość (1743) serial 21:55 Na sygnale: Najcenniejsza rzecz w życiu (473) serial 22:35 Echo serca (4) serial 23:35 Mandarynki dramat obyczajowy, Estonia/Gruzja 2013	06:00 Nowy dzień 08:40 Malanowski i partnerzy: Krótkowzroczne morderstwo (387) serial 09:10 Malanowski i partnerzy: Odzyskana miłość (389) serial 09:40 Sekrety rodziny: Bolesny testament (212) serial 10:40 Dlaczego ja?: 25-letnia Anka sądzi, że została oszukana przez chłopaka, z którym jest w ciąży (1183) serial 11:40 Gliniarze: Polowanie na kreta (576) serial 12:50 Wydarzenia 13:20 Interwencja magazyn reporterów 13:40 Trudne sprawy: Angielka serial 14:40 Dlaczego ja?: Banalny przekręt Teresy omal nie rozdzielił jej syna i jego dziewczynyserial 15:50 Wydarzenia 16:10 Pogoda 16:15 Interwencja magazyn reporterów 16:30 Na ratunek 112: Urodziny serial 17:00 Gliniarze (838) serial 18:00 Pierwsza miłość (3656) serial 18:50 Wydarzenia 19:25 Gość „Wydarzeń” program publicystyczny 19:45 Sport 19:55 Pogoda 20:05 Doda. Dream Show (4) reality show 21:05 Szklana pułapka 3 film sensacyjny, USA 1995	07:45 Dzień Dobry TVN magazyn 11:55 Ukryta prawda (1538) serial 13:00 Ukryta prawda (1348) serial 14:05 Zapisane w gwiazdach (5/24) serial 15:10 Ten moment (45) serial 15:45 Kuchenne rewolucje: Banino, Smaczego (4/17) program rozrywkowy 16:50 Detektywi (10/36) serial 17:55 Ukryta prawda (1539) serial 19:00 Fakty 19:40 Sport 19:45 Pogoda 19:55 Uwaga! magazyn reporterów 20:10 Doradca smaku (13/40) magazyn kulinarny 20:15 Na Wspólnej (3694) serial 20:55 Milionerzy (659) teleturniej 21:35 Pati (4/6) serial 22:40 Sahara film przygodowy, Francja/Niemcy/Hiszpania/USA/ Wielka Brytania 2005	07:00 Strażnik Teksasu (9) serial sensacyjny 08:00 Nasz nowy dom (20) reality show 09:00 Pierwsza miłość (3655) serial 09:50 Łowcy skarbów. Kto da więcej? (139) reality show 10:50 Kochane pieniądze: Spadek (17) serial 11:50 Policjantki i Policjanci (101) serial 12:55 Detektywi w akcji: Poszukiwany wujek (143) serial 13:55 STOP Drogówka magazyn policyjny 14:55 STOP Drogówka magazyn policyjny 15:55 Policjantki i Policjanci (1060) serial 17:00 Pomóż mi (16) serial 18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej? (164) reality show 19:00 Policjantki i Policjanci (1061) serial 20:00 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny (714) serial 21:00 Love Island. Wyspa miłości (270) reality show 22:00 Krejzi patrol (25) serial 22:30 Krejzi patrol (26) serial 23:05 Falszywe powody dramat sensacyjny, USA 2017	07:45 Ukryta prawda (958) serial 08:45 Ukryta prawda (1096) serial 09:50 Ukryta prawda (1097) serial 10:50 Zagadki losu (17/34) serial 11:50 Mamma mia! (4/8) program rozrywkowy 12:50 Szpital (723) serial 13:50 Sąd rodzinny (126) serial 14:50 Sędzia Anna Maria Wesołowska (563) serial 15:50 Ukryta prawda (1048) serial 16:55 Szpital (935) serial 17:55 Opowieści małżeńskie (17/24) serial 18:55 Ukryta prawda (1054) serial 20:00 Hotel Paradise 7 (21/48) reality show 21:00 Podzielony thriller, Japonia/USA 2016 23:30 Sztos 2 komedia sensacyjna, Polska 2011	07:00 Kobra - oddział specjalny: Anioł stróż (10) serial sensacyjny 08:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (672) serial 09:00 Kurierzy 2 (53) serial 10:00 Zbuntowany anioł (45) telenowela 11:00 Zbuntowany anioł (46) telenowela 12:00 Zaklinaczka duchów 3 (52) serial fantasy 13:00 Zaklinaczka duchów 3 (53) serial fantasy 14:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (244) serial 15:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (245) serial 16:00 Kurierzy 2 (54) serial 17:00 Kurierzy 2 (55) serial 18:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (674) serial 19:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (675) serial 20:00 Poniedziałkowy hit: Pierwszy strzał thriller, Kanada/Wielka Brytania/USA 2017 22:00 Czas porachunków thriller, USA 2022

Wtorek, 29 września

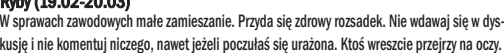
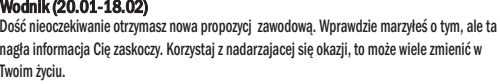
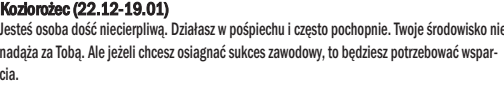
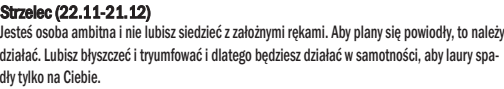
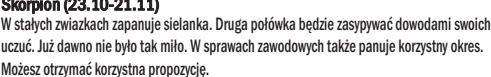
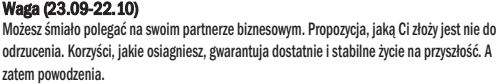
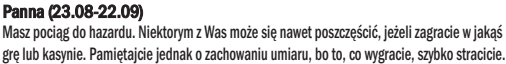
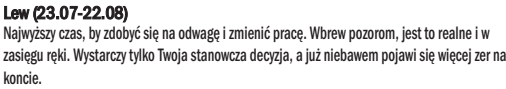
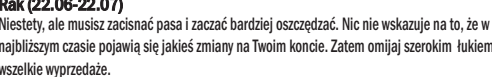
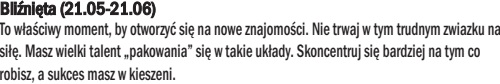
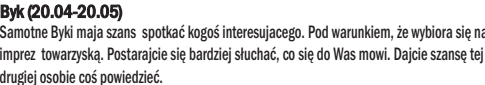
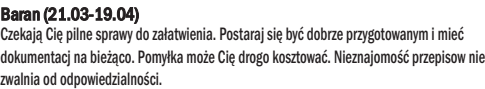
	TVP 1	TVP 2	POLSAT	TVN	TV 4	TVN7	Puls
	30 Kościół z bliska magazyn 00 Wiadomości 10 Kwadrans polityczny 25 Informacje kulturalne 30 Pogoda 40 Ranczo 3: Odsiecz (34) serial 40 Komisarz Alex 6: Księżycowy zabójca (75) serial 40 Ojciec Mateusz: Myszkas Miki 25 Korona królów. Jagiellonowie 00 Wiadomości 10 Agrobiznes magazyn rolniczy 30 Agropogoda 35 Magazyn rolniczy 50 Natura w Jedyńce 00 Złoty chłopak (22) serial 00 Wiadomości 10 Pogoda 20 Alarm! magazyn interwencyjny 35 Gra słów. Krzyżówka teleturniej 05 Dziedzictwo (118) serial 00 Telexpress 15 Pogoda 20 Jaka to melodia? teleturniej 55 Klan (4190) telenowela 25 Leśniczówka (745) telenowela 00 Jeden z dziesięciu teleturniej 30 Wiadomości 05 Pogoda 10 Sport 15 Alarm! magazyn interwencyjny 30 Korona królów. Jagiellonowie 10 Reset (13) serial dokumentalny 30 Lokatorka (3/4) serial 25 Resortowe dzieci cykl reportaży	07:30 Pytanie na śniadanie - pobudka magazyn 10:35 Panorama 10:45 Pytanie na śniadanie magazyn 11:15 Czas w las 2 (1) magazyn przyrodniczy 11:50 Barwy szczęścia (2846) serial 12:30 Kolo fortuny (1571) teleturniej 13:15 Akacyjowa 38 (183) telenowela 14:05 Va banque (649) teleturniej 14:35 Na sygnale: Farciarze z ferajny (201) serial 15:05 Krok od nieba 2: Z dala od świata (22/49) serial 16:00 Kolo fortuny (1572) teleturniej 16:35 Familiada teleturniej 17:15 Zakazany owoc (310) telenowela 18:00 Panorama 18:20 Va banque (650) teleturniej 18:45 Akacyjowa 38 (188) telenowela 19:35 Barwy szczęścia (2846) serial 20:10 Barwy szczęścia (2847) serial 20:45 Kulisy serialu „M jak miłość” cykl felietonów 20:55 M jak miłość (1744) serial 21:55 Na sygnale: Znajoma twarz (474) serial 22:35 Echo serca (5) serial 23:35 Pitbull. Ostatni pies film sensacyjny, Polska 2018	06:00 Nowy dzień program informacyjny 08:40 Malanowski i partnerzy: Rodzinna tajemnica (392) serial 09:10 Malanowski i partnerzy: Tajemnica zjazdu (393) serial 09:40 Sekrety rodziny: Bez śladu (213) serial 10:40 Dlaczego ja?: Koszmarny sen (1184) serial 11:40 Gliniarze: Sprawa rodzinna (577) serial 12:50 Wydarzenia 13:20 Interwencja magazyn reporterów 13:40 Trudne sprawy: Ciepło jego rąk (1208) serial 14:40 Dlaczego ja?: „Znam twój sekret” - to właśnie usłyszała Hanna od obcej kobiety (1254) serial 15:50 Wydarzenia 16:10 Pogoda 16:15 Interwencja magazyn reporterów 16:30 Na ratunek 112: Smarkula (830) serial 17:00 Gliniarze (839) serial 18:00 Pierwsza miłość (3657) serial 18:50 Wydarzenia 19:25 Gość „Wydarzeń” program publicystyczny 19:45 Sport 19:55 Pogoda 20:05 Ninja Warrior Polska (53) reality show 22:10 Wschodzące słońce thriller, USA 1993	07:45 Dzień Dobry TVN magazyn 11:55 Ukryta prawda (1539) serial 13:00 Ukryta prawda (1349) serial 14:05 Zapisane w gwiazdach (6/24) serial 15:10 Ten moment (46) serial 15:45 Kuchenne rewolucje: Gdańsk, Bar Kartuska (6/17) program rozrywkowy 16:50 Detektywi (11/36) serial 17:55 Ukryta prawda (1540) serial 19:00 Fakty 19:40 Sport 19:45 Pogoda 19:55 Uwaga! magazyn reporterów 20:10 Doradca smaku (14/40) magazyn kulinarny 20:15 Na Wspólnej (3695) serial 20:55 Milionerzy (660) teleturniej 21:35 Ślub od pierwszego wejrzenia (4/12) reality show 22:40 Kuba Wojewódzki (4/12) talk-show 23:45 Superwizjer magazyn reporterów	07:00 Strażnik Teksasu (11) serial sensacyjny 08:00 Nasz nowy dom (21) reality show 09:00 Pierwsza miłość (3656) serial 09:50 Łowcy skarbów. Kto da więcej? (194) reality show 10:50 Kochane pieniądze: Hazard (18) serial 11:50 Policjantki i Policjanci (102) serial 12:55 Detektywi w akcji: Pisarz i dziewczyna/Czaszki (144) serial 13:55 STOP Drogówka magazyn policyjny 14:55 STOP Drogówka magazyn policyjny 15:55 Policjantki i Policjanci (1061) serial 17:00 Pomóż mi (17) serial 18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej? (165) reality show 19:00 Policjantki i Policjanci (1062) serial 20:00 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny (715) serial 21:00 Love Island. Wyspa miłości (271) reality show 22:00 Krejzi patrol (27) serial 22:30 Krejzi patrol (28) serial 23:05 Oldboy: Zemsta jest cierpliwa dramat sensacyjny, USA 2013	07:45 Ukryta prawda (959) serial 08:45 Ukryta prawda (1098) serial 09:50 Ukryta prawda (1099) serial 10:50 Zagadki losu (18/34) serial 11:50 Opowieści małżeńskie (17/24) serial 12:50 Szpital (724) serial 13:50 Sąd rodzinny (127) serial 14:50 Sędzia Anna Maria Wesołowska (564) serial 15:50 Ukryta prawda (1049) serial 16:55 Szpital (936) serial 17:55 Opowieści małżeńskie (18/24) serial 18:55 Ukryta prawda (1055) serial 20:00 Hotel Paradise 7 (22/48) reality show 21:00 15:17 do Paryża thriller, USA 2018 23:05 Kong: Wyspa Czaszki film przygodowy, Chiny/USA 2017	07:00 Kobra - oddział specjalny: Między życiem a śmiercią (11) serial sensacyjny 08:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (673) serial 09:00 Kurierzy 2 (54) serial 10:00 Zbuntowany anioł (46) telenowela 11:00 Zbuntowany anioł (47) telenowela 12:00 Zaklinaczka duchów 3 (53) serial fantasy 13:00 Zaklinaczka duchów 3 (54) serial fantasy 14:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (245) serial 15:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (246) serial 16:00 Kurierzy 2 (55) serial 17:00 Kurierzy 2 (56) serial 18:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (675) serial 19:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (676) serial 20:00 Do utraty sił dramat obyczajowy, Hongkong/USA 2015 22:25 Champion 2 dramat sensacyjny, USA 2006

Środa, 30 września

	TVP 1	TVP 2	POLSAT	TVN	TV 4	TVN7	Puls
	00 Transmisja mszy świętej 30 Zrzuńnawani, odbudowani magazyn religijny 00 Wiadomości 10 Kwadrans polityczny 25 Informacje kulturalne 30 Pogoda 40 Ranczo 3: Upadek obyczajów 40 Komisarz Alex 6: Przekręt (76) 35 Ojciec Mateusz: Lotnisko (202) 25 Korona królów. Jagiellonowie 00 Wiadomości 10 Agrobiznes magazyn rolniczy 30 Agropogoda 35 Rok w ogrodzie extra magazyn 50 Natura w Jedyńce 00 Złoty chłopak (23) serial 00 Wiadomości 10 Pogoda 20 Alarm! magazyn interwencyjny 35 Gra słów. Krzyżówka teleturniej 05 Dziedzictwo (119) serial 00 Telexpress 15 Pogoda 20 Jaka to melodia? 55 Klan (4191) telenowela 25 Leśniczówka (746) telenowela 00 Jeden z dziesięciu teleturniej 30 Wiadomości 05 Pogoda 10 Sport 15 Alarm! magazyn interwencyjny 30 Korona królów. Jagiellonowie 10 Tu mówi Polska 20 Przecież ocalonych dramat wojenny, Australia/USA 2016	07:30 Pytanie na śniadanie - pobudka magazyn 10:35 Panorama 10:45 Pytanie na śniadanie magazyn 11:15 Zaginione - odnalezione: Jacek Malczewski „Przy fortepianie” magazyn kulturalny 11:25 Zaginione - odnalezione: Teodor Axentowicz „Dama w pawich piórach” magazyn kulturalny 11:50 Barwy szczęścia (2847) serial 12:30 Kolo fortuny (1572) teleturniej 13:15 Akacyjowa 38 (184) telenowela 14:05 Va banque (650) teleturniej 14:35 Na sygnale: Straszna rzecz (202) serial 15:05 Krok od nieba 2: Nowa droga (23/49) serial 16:00 Kolo fortuny (1573) teleturniej 16:35 Familiada teleturniej 17:15 Zakazany owoc (311) telenowela 18:00 Panorama 18:20 Va banque (651) teleturniej 18:45 Akacyjowa 38 (189) telenowela 19:35 Barwy szczęścia (2847) serial 20:10 Barwy szczęścia (2848) serial 20:40 Przepis dnia (46) magazyn kulinarny 20:55 Na dobre i na złe: Trudny start (891) serial 21:55 Na sygnale: To nie był sen (475) serial 22:35 Echo serca (6) serial 23:35 Na skrzydłach miłości film obyczajowy, Kanada/USA 2020	06:00 Nowy dzień 08:40 Malanowski i partnerzy: Córka przyjaciela (394) serial 09:10 Malanowski i partnerzy: Dziewczyna z Gruzji (395) serial 09:40 Sekrety rodziny: Wesele wnuczki (214) serial 10:40 Dlaczego ja? serial 11:40 Gliniarze: Pod przykrywką (578) serial 12:50 Wydarzenia 13:20 Interwencja magazyn reporterów 13:40 Trudne sprawy: Pierścien szczęścia (1209) serial 14:40 Dlaczego ja?: Jan zaproponował Wiktorowi nieuczciwy biznes, mimo że ten uratował mu życie (1255) serial 15:50 Wydarzenia 16:10 Pogoda 16:15 Interwencja magazyn reporterów 16:30 Na ratunek 112: Kosztowna terapia (831) serial 17:00 Gliniarze (840) serial 18:00 Pierwsza miłość (3658) serial 18:50 Wydarzenia 19:25 Gość „Wydarzeń” program publicystyczny 19:45 Sport 19:55 Pogoda 20:05 The Real Housewives. Żony Warszawy (4) reality show 21:05 Temptation Island Polska (4) reality show 22:10 Swingersi komedia, Łotwa/Polska 2020	07:45 Dzień Dobry TVN magazyn 11:55 Ukryta prawda (1540) serial 13:00 Ukryta prawda (1350) serial 14:05 Detektywi (10/36) serial 15:10 Ten moment (47) serial 15:45 Kuchenne rewolucje: Płońsk, Trop (7/17) program rozrywkowy 16:50 Detektywi (12/36) serial 17:55 Ukryta prawda (1541) serial 19:00 Fakty 19:35 „Doppelganger. Sobowtór” - relacja z premiery felieton, Polska 2023 19:40 Sport 19:45 Pogoda 19:55 Uwaga! magazyn reporterów 20:10 Doradca smaku (15/40) magazyn kulinarny 20:15 Na Wspólnej (3696) serial 20:55 Milionerzy (661) teleturniej 21:35 Totalne remonty Szelągowskiej 6 (4/12) program rozrywkowy 22:40 10 000 lat przed naszą erą film przygodowy, USA 2008	07:00 Strażnik Teksasu (13) serial sensacyjny 08:00 Nasz nowy dom (22) reality show 09:00 Pierwsza miłość (3657) serial 09:50 Łowcy skarbów. Kto da więcej? (195) reality show 10:50 Kochane pieniądze: Patostream (19) serial 11:50 Policjantki i Policjanci (103) serial 12:55 Detektywi w akcji: Bohaterka skandalu/ Babcia DJ (145) serial 13:55 STOP Drogówka magazyn policyjny 14:55 STOP Drogówka magazyn policyjny 15:55 Policjantki i Policjanci (1062) serial 17:00 Pomóż mi (18) serial 18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej? (167) reality show 19:00 Policjantki i Policjanci (1063) serial 20:00 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny (716) serial 21:00 Love Island. Wyspa miłości (272) reality show 22:00 Krejzi patrol (29) serial 22:30 Krejzi patrol (30) serial 23:00 Underworld: Bunt Lykanów horror, Nowa Zelandia/USA 2009	07:45 Ukryta prawda (960) serial 08:45 Ukryta prawda (1100) serial 09:50 Ukryta prawda (1101) serial 10:50 Zagadki losu (19/34) serial 11:50 Opowieści małżeńskie (18/24) serial 12:50 Szpital (725) serial 13:50 Sąd rodzinny (128) serial 14:50 Sędzia Anna Maria Wesołowska (565) serial 15:50 Ukryta prawda (1050) serial 16:55 Szpital (937) serial 17:55 Opowieści małżeńskie (19/24) serial 18:55 Ukryta prawda (1056) serial 20:00 Hotel Paradise 7 (23/48) reality show 21:00 Disco polo komedia muzyczna, Polska 2015 23:20 Ostatnia misja USS Indianapolis dramat wojenny, USA 2016	07:00 Kobra - oddział specjalny: Ostatnia stacja (12) serial sensacyjny 08:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (674) serial 09:00 Kurierzy 2 (55) serial 10:00 Zbuntowany anioł (47) telenowela 11:00 Zbuntowany anioł (48) telenowela 12:00 Zaklinaczka duchów 3 (54) serial fantasy 13:00 Zaklinaczka duchów 3 (55) serial fantasy 14:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (246) serial 15:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (247) serial 16:00 Kurierzy 2 (56) serial 17:00 Kurierzy 2 (57) serial 18:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (676) serial 19:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (677) serial 20:00 Hellboy film SF, Francja/Bulgaria/Portugalia/Kanada/USA/Wielka Brytania 2019 22:25 Ja, Frankenstein horror, Australia/USA 2014

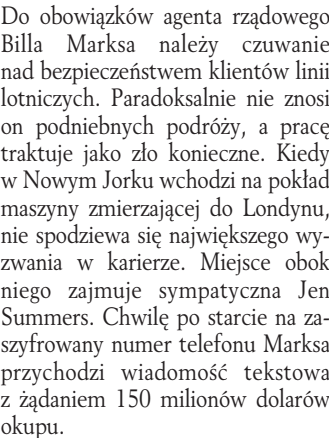
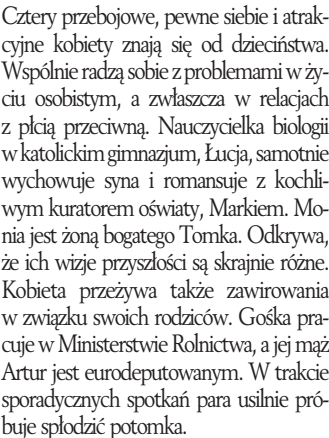
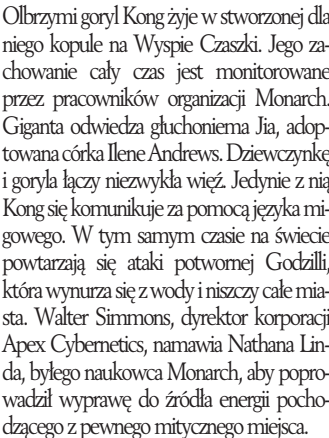
	TVP 1	TVP 2	POLSAT	TVN	TV 4	TVN7	Puls
07:00	Transmisja mszy świętej z Sanktuarium Matki Bożej na Jasnej Górze program religijny	Pytanie na śniadanie - pobudka magazyn	06:00 Nowy dzień program informacyjny	07:45 Dzień Dobry TVN magazyn	07:00 Strażnik Teksasu (15) serial sensacyjny	07:45 Ukryta prawda (961) serial	07:00 Kobra - oddział specjalny: Chrzest bojowy (13) serial sensacyjny
07:30	Pełnia wiary magazyn religijny		08:40 Malanowski i partnerzy: Spotkanie w parku (396) serial	11:55 Ukryta prawda (1541) serial	08:00 Nasz nowy dom (23) reality show	08:45 Ukryta prawda (1102) serial	
08:00	Wiadomości	10:35 Panorama	09:10 Malanowski i partnerzy: Ofiara chciwości (397) serial	13:00 Ukryta prawda (1351) serial	09:00 Pierwsza miłość (3658) serial	09:50 Ukryta prawda (1103) serial	08:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (675) serial
08:10	Kwadrans polityczny program publicystyczny	10:45 Pytanie na śniadanie magazyn	09:40 Sekrety rodziny: Wilcza miłość (215) serial	14:05 Detektywi (11/36) serial	09:50 Łowcy skarbów. Kto da więcej? (196) reality show	10:50 Zapisane w gwiazdach (5/24) serial	09:00 Kurierzy 2 (56) serial
08:25	Informacje kulturalne	11:15 W kotle historii magazyn	10:40 Dlaczego ja?: 37-letnia Dorota dzięki pomocy emerytowanego policjanta ratuje małego chłopca (1186) serial	15:10 Ten moment (48) serial	10:50 Kochane pieniądze: Przeszczep (20) serial		10:00 Zbuntowany anioł (48) telenowela
08:30	Pogoda	11:50 Barwy szczęścia (2848) serial	11:40 Gliniarze: Pułapka (579) serial	15:45 Kuchenne rewolucje: Ceglów, W podwórku (8/17) program rozrywkowy	11:50 Policjantki i Policjanci (104) serial	11:50 Opowieści małżeńskie (19/24) serial	11:00 Zbuntowany anioł (49) telenowela
08:40	Ranczo 3: Miedź brzęcząca (36) serial	12:30 Kolo fortuny (1573) teleturniej	12:50 Wydarzenia	16:50 Zapisane w gwiazdach (7/24) serial	12:55 Detektywi w akcji: Księżę z bajki/Leśny skarb (94) serial	12:50 Szpital (726) serial	12:00 Zaklinaczka duchów 3 (55) serial fantasy
09:40	Komisarz Alex 6: Koń wart miliony (77) serial	13:15 Akacjaowa 38 (185) telenowela	13:20 Interwencja magazyn reporterów	17:55 Ukryta prawda (1542) serial	13:55 STOP Drogówka magazyn policyjny	13:50 Sąd rodzinny (129) serial	13:00 Zaklinaczka duchów 3 (56) serial fantasy
10:40	Ojciec Mateusz: Antyk (203) serial	14:05 Va banque (651) teleturniej	13:40 Trudne sprawy: Nowe zasłony (1210) serial	19:00 Fakty	14:55 STOP Drogówka magazyn policyjny	14:50 Sędzia Anna Maria Wesołowska (566) serial	14:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (247) serial
11:25	Korona królów. Jagiellonowie - taka historia (26) serial dokumentalny	14:35 Na sygnale: Pierwsze skrzypce (203) serial	14:40 Dlaczego ja?: Taka niania to skarb (1256) serial	19:40 Sport	15:55 Policjantki i Policjanci (1063) serial	15:50 Ukryta prawda (1051) serial	15:00 Lombard. Życie pod zastaw 5 (248) serial
12:00	Wiadomości	15:05 Krok od nieba 2: Cicha muzyka (24/49) serial	15:50 Wydarzenia	19:45 Pogoda	17:00 Pomóż mi (19) serial	16:55 Szpital (938) serial	16:00 Kurierzy 2 (57) serial
12:10	Agrobiznes magazyn rolniczy	16:00 Kolo fortuny (1574) teleturniej	16:10 Pogoda	19:55 Uwaga! magazyn reporterów	18:00 Łowcy skarbów. Kto da więcej? (201) reality show	17:55 Opowieści małżeńskie (20/24) serial	17:00 Kurierzy 2 (58) serial
12:35	Agropogoda program informacyjny	17:15 Zakazany owoc (312) telenowela	16:30 Na ratunek 112: Wspólnicy (832) serial	20:10 Doradca smaku (16/40) magazyn kulinarny	19:00 Policjantki i Policjanci (1064) serial	18:55 Ukryta prawda (1057) serial	18:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (677) serial
12:40	To się opłaca magazyn	18:00 Panorama	17:00 Gliniarze (841) serial	20:15 Na Wspólnej (3697) serial	20:00 Sprawiedliwi - Wydział Kryminalny (717) serial	20:00 Hotel Paradise 7 (24/48) reality show	19:00 Lombard. Życie pod zastaw 13 (678) serial
13:00	Natura w Jedynce: Przywrócić las film dokumentalny, Polska 2019	18:20 Va banque (652) teleturniej	18:00 Pierwsza miłość (3659) serial	20:55 Milionerzy (662) teleturniej	21:00 Love Island. Wyspa miłości (273) reality show	21:00 Wykapany ojciec komedia, USA 2013	20:00 Taxi 3 komedia sensacyjna, Francja 2003
14:00	Złoty chłopak (24) serial	18:45 Akacjaowa 38 (190) telenowela	18:50 Wydarzenia	21:35 Kuchenne rewolucje: Górki Wielkie - Dziupla u Wuję (4/12) program rozrywkowy	22:00 Krejzi patrol (31) serial		21:45 Gang dzikich wieprzy komedia przygodowa, USA 2007
15:00	Wiadomości	19:35 Barwy szczęścia (2848) serial	19:25 Gość „Wydarzeń” program publicystyczny	22:40 American Pie 2 komedia, USA 2001	22:30 Krejzi patrol (32) serial	23:15 Seks w wielkim mieście komedia romantyczna, USA 2008	23:50 Genialny wynalazek komedia obyczajowa, USA 2009
15:10	Pogoda	20:10 Barwy szczęścia (2849) serial	19:45 Sport		23:00 Wolna chatą komedia, USA 2009		
15:20	Alarm! magazyn interwencyjny	20:50 Postaw na milion teleturniej	19:55 Pogoda				
15:35	Gra słów. Krzyżówka (764) teleturniej	21:45 Polskie biesiady: Miłosna koncert	20:05 Nasz nowy dom (292) reality show				
16:05	Dziedziectwo (120) serial	23:10 Godziny - wyscig z czasem dramat obyczajowy, USA 2013	21:10 Przyjaciółki (258) serial				
17:00	Teleexpress		22:10 Erin Brockovich dramat obyczajowy, USA 2000				
17:15	Pogoda						
17:20	Jaka to melodia? teleturniej muzyczny						
17:55	Klan (4192) telenowela						
18:25	Leśniczówka (747) telenowela						
19:00	Jeden z dziesięciu teleturniej						
19:30	Wiadomości						
20:05	Pogoda						
20:10	Sport						
20:15	Alarm! magazyn interwencyjny						
20:35	Ojciec Mateusz 30: Kochane pieniądze (382) serial						
21:30	Sprawa dla reportera magazyn interwencyjny						
22:30	Magazyn śledczy Anity Gargas (283) magazyn						
23:10	Ocaleni reality show						

Krzyżówka

Litery z pól ponumerowanych od 1 do 24 utworzą rozwiązanie -
- aforyzm Andrzeja Monastyrskiego.

Polecamy w TV

O profilaktyce, wczesnym wykrywaniu i leczeniu chorób nowotworowych

Rozmowa z prof. dr hab. n. med. Leszkiem Kołodziejskim

- specjalistą chirurgii ogólnej, onkologicznej i torakochirurgii, kierownikiem Tarnowskiego Centrum Onkologii Szpitala Wojewódzkiego im. św. Łukasza w Tarnowie

dokończenie ze strony 10

- Czy przy wysokich wartościach PSA wykonuje się również badania w kierunku przerzutów?

- Tak. Jednym z takich badań jest scyntygrafia kości, polegająca na podaniu radioznacznika, który uwidacznia ogniska przerzutowe jeszcze niewidoczne w klasycznych badaniach radiologicznych. Coraz większe znaczenie ma również badanie PET wykonywane z zastosowaniem odpowiednich znaczników, pozwalających wykryć nawet niewielkie ogniska przerzutowe. Ma to ogromne znaczenie, ponieważ od stopnia zaawansowania choroby zależy wybór sposobu leczenia. Leczenie radykalne daje szansę na całkowite wyleczenie, natomiast leczenie paliatywne ma na celu wydłużenie życia chorego oraz poprawę jego jakości.

- Czy można powiedzieć, że rak prostaty coraz częściej staje się chorobą przewlekłą?

- Warto podkreślić, że współczesna medycyna sprawiła, iż rak prostaty coraz częściej staje się chorobą przewlekłą. Nawet w przypadku przerzutów wielu pacjentów może żyć przez wiele lat, zachowując dobrą jakość życia.

- Wiele klinik specjalizuje się dziś w usuwaniu prostaty z wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym robotów chirurgicznych. Czy usunięcie prostaty daje stuprocentową gwarancję wyleczenia?

- Mówi Pan o gwarancji. W medycynie, a szczególnie w onkologii, gwarancji nie ma. Leczenie operacyjne jest jedną z metod terapii raka prostaty. Drugą jest radioterapia radykalna. Niezależnie od wybranej metody celem jest całkowite zniszczenie lub usunię-

cie nowotworu. Postęp technologiczny sprawił, że operacje wykonywane metodą laparoskopową lub z wykorzystaniem robota chirurgicznego pozwalają na znacznie lepszą wizualizację pola operacyjnego. Obraz jest wielokrotnie powiększony, dzięki czemu chirurg może precyzyjnie preparować tkanki i oszczędzić struktury odpowiedzialne za utrzymanie moczu oraz funkcje seksualne. To właśnie w bezpośrednim sąsiedztwie prostaty przebiegają nerwy odpowiadające za erekcję oraz mięśnie kontrolujące utrzymanie moczu. Ich uszkodzenie może prowadzić do zaburzeń erekcji i nietrzymania moczu. Zwolennicy chirurgii robotycznej podkreślają, że dzięki większej precyzji odsetek tych powikłań jest mniejszy. Z kolei radioterapeuci wskazują, że radioterapia pozwala uniknąć części powikłań związanych z leczeniem operacyjnym. W praktyce wyniki obu metod są porównywalne, a wybór sposobu leczenia zależy przede wszystkim od wieku pacjenta, stopnia zaawansowania choroby i przewidywanej długości życia. U młodszych mężczyzn, u których oczekiwana długość życia przekracza dziesięć lat, częściej preferuje się leczenie chirurgiczne. U pacjentów w starszym wieku częściej wybiera się radioterapię. Nie oznacza to jednak, że młodszy chory nie może być leczony napromienianiem lub że starszy nie kwalifikuje się do operacji. Każdy przypadek wymaga indywidualnej oceny.

- Jakie są możliwości radioterapii?

- Radioterapia może być prowadzona z wykorzystaniem promieniowania zewnętrznego lub w postaci brachyterapii. W tej metodzie źródło promieniowania, którym jest izotop promieniotwórczy umieszcza się bezpośrednio w obrębie gruczołu krokowego, dzięki czemu możliwe jest zniszczenie nowotworu przy jednoczesnym ogra-

niczeniu dawki promieniowania docierającej do odbytnicy i pęcherza moczowego.

- Założmy, że prostata została usunięta, pacjent wrócił do domu i czuje się dobrze. Po pewnym czasie okazuje się jednak, że poziom PSA zaczyna ponownie rosnąć. Co to oznacza?

- Po radykalnym usunięciu prostaty stężenie PSA powinno spaść do wartości nieoznaczalnych i pozostać na tym poziomie. Jeżeli po pewnym czasie zaczyna ponownie wzrastać, należy podejrzewać nawrót choroby nowotworowej. Może to oznaczać wznowę miejscową w okolicy operowanej albo obecność przerzutów, które były zbyt małe, aby można je było wykryć w chwili leczenia. W onkologii wiemy, że nawet przy bardzo dokładnej diagnostyce pojedyncze komórki nowotworowe mogą pozostawać niewidoczne. Z czasem zaczynają się namnażać i dopiero wtedy stają się wykrywalne. Trzeba pamiętać, że podczas operacji usuwa się gruczoł krokowy z odpowiednim marginesem zdrowych tkanek, jednak w obrębie miednicy znajdują się pęcherz moczowy, odbytnica, naczynia, nerwy oraz węzły chłonne. Ze względu na ich bliskie sąsiedztwo margines chirurgiczny jest stosunkowo niewielki. Dlatego mimo prawidłowo przeprowadzonego zabiegu może dojść do nawrotu choroby.

- Jaki wzrost PSA powinien zaniepokoić pacjenta?

- Nie chciałbym wskazywać konkretnych wartości. Najważniejszy jest trend. Jeżeli PSA systematycznie rośnie, oznacza to, że liczba komórek nowotworowych również się zwiększa.

- Urologzy często mówią, że wzrost PSA wyprzedza pojawienie się objawów raka nawet o kilka miesięcy.

- Staram się unikać podawania konkretnych liczb, ponieważ przebieg choroby u każdego pacjenta jest inny. Znacznie ważniejsza od pojedynczego wyniku jest obserwacja zmian w czasie. Trzeba również pamiętać, że istnieją nowotwory prostaty, które od początku wytwarzają niewielkie ilości PSA. W takich przypadkach nawet nawrót choroby może przebiegać przy stosunkowo niskich wartościach tego markera. Jeżeli pojawia się podejrzenie wznowy, wykonuje się rezonans magnetyczny okolicy operowanej oraz badania w kierunku przerzutów – scyntyografię kości lub badanie PET z odpowiednim znacznikiem.

- Czy może się zdarzyć, że miejsce po usuniętej prostacie wygląda prawidłowo, a mimo to choroba jest obecna?

- Tak. Nierzadko zdarza się, że miejsce po usuniętej prostacie wygląda prawidłowo, natomiast komórki nowotworowe zdążyły wcześniej przedostać się do innych narządów. Początkowo są niewidoczne nawet w najbardziej zaawansowanych badaniach obrazowych. Dopiero po pewnym czasie, kiedy ich liczba wzrośnie, stają się możliwe do wykrycia i powodują wzrost stężenia PSA.

- Czyli bez odpowiedniej diagnostyki nie jesteśmy w stanie wykryć choroby na bardzo wczesnym etapie?

- Dokładnie tak. Dotyczy to nie tylko raka prostaty, ale większości nowotworów. Jeżeli zmiany są bardzo małe, obecnie nie dysponujemy metodą, która pozwoliłaby z całą pewnością stwierdzić, że w organizmie właśnie rozpoczyna się proces nowotworowy. Być może w przyszłości będzie to możliwe, ale na razie medycyna nie dysponuje takim narzędziem.

- Czy istnieje sposób, który całkowicie uchroni nas przed nowotworem?

- Nie. Możemy jednak znacząco zwiększyć szanse na skuteczne leczenie dzięki profilaktyce i wczesnemu wykrywaniu choroby. Obowiązuje podstawowa zasada onkologii: im wcześniej rozpoznany nowotwór, tym większa szansa na całkowite wyleczenie. W przypadku niektórych nowotworów znamy również stany przedrakowe. Dobrym przykładem są gruczolaki jelita grubego. Ich usunięcie podczas kolonoskopii zapobiega rozwojowi raka, ponieważ zmiana zostaje wyeliminowana, zanim zdąży ulec zezłośliwieniu. Podobnie jest z niektórymi zmianami barwnikowymi skóry, które mogą przekształcić się w czerniaka. Wczesne rozpoznanie i usunięcie takich zmian daje bardzo dużą szansę na całkowite wyleczenie.

- Czyli najważniejszy wniosek z naszej rozmowy jest prosty – trzeba się badać i prowadzić zdrowy styl życia.

- Zdecydowanie tak. Należy unikać palenia tytoniu, ograniczać spożycie alkoholu, dbać o prawidłową masę ciała i regularną aktywność fizyczną. W przypadku kobiet niezwykle ważną rolę odgrywają szczepienia przeciwko wirusowi HPV. Pozwalają one w znacznym stopniu zapobiegać rozwojowi raka szyjki macicy. W Polsce nadal obserwujemy wysoką zachorowalność i śmiertelność z powodu tego nowotworu, dlatego tak istotne jest szczepienie dziewcząt przed rozpoczęciem współżycia seksualnego. Obecnie szczepienia zaleca się również chłopcom. Także osoby dorosłe mogą odnieść korzyści ze szczepienia przeciw HPV. Choć największą skuteczność uzyskuje się przed kontaktem z wirusem, szczepienie w późniejszym wieku również może stanowić element profilaktyki.

ZSOiZ w Ciężkowicach

Nowoczesne pracownie

W Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych im. I. J. Paderewskiego w Ciężkowicach rozpoczęła się realizacja inwestycji, której celem jest modernizacja i doposażenie szkolnej infrastruktury.

W ramach zadania wyposażone zostaną dwie pracownie komputerowe oraz pracownia gastronomiczno-cukiernicza. Inwestycja obejmie również dostosowanie toalety do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Projekt realizowany jest w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Małopolski 2021 – 2027 Działanie 5.3

Infrastruktura kształcenia zawodowego Typ A wsparcie infrastruktury szkół ponadpodstawowych prowadzących kształcenie zawodowe – #FunduszeEuropejskie – „Wsparcie infrastruktury kształcenia zawodowego szkół ponadpodstawowych Powiatu Tarnowskiego”. W wydarzeniu inauguracyjnym inwestycji uczestniczył wicestarosta tarnowski Roman Łucarz oraz dyrektor wydziału inwestycji powiatowych w Starostwie Powiatowym w Tarnowie Marek Galas.

Całkowita wartość przedsięwzięcia wynosi blisko 580 tys. zł. Realizacja inwestycji ma przyczynić się do poprawy warunków nauki oraz stworzenia uczniom nowoczesnej bazy do kształcenia zawodowego i ogólnego.

Powiat tarnowski

Wyróżnienie dla młodej artystki

Talent, ciężka praca i ogromna pasja do tańca zostały docenione. Daria Szkarłat otrzymała od starosty tarnowskiego Jacka Hudymy nagrodę oraz list gratulacyjny za wybitne osiągnięcia w dziedzinie cheerleadingu.

Daria może pochwalić się bogatym dorobkiem artystycznym, licznymi wyróżnieniami oraz zwycięstwami

w turniejach tanecznych. Jej sukcesy są powodem do dumy dla jej bliskich, a jednocześnie przyczyniają się do promocji powiatu podczas licznych zawodów i wydarzeń tanecznych. W Starostwie Powiatowym w Tarnowie Darii towarzyszyła mama Aneta.

W spotkaniu uczestniczyli również wicestarosta Roman Łucarz, członek zarządu Tomasz Stelmach oraz radny powiatowy Marek Podraza, który wystąpił z wnioskiem o przyznanie wyróżnienia.

Zakończył się VI Festiwal TARNOWIANIE

Tarnowianie, którzy zostawiają swój ślad

Ponad 20 wydarzeń, spotkania z teatrem, filmem, literaturą, muzyką, a przede wszystkim historie ludzi związanych z Tarnowem. W niedzielę, 20 września, uroczystą galą zakończyła się szósta edycja Festiwalu TARNOWIANIE organizowanego przez Centrum Sztuki Mościce.

Poznaliśmy laureatów festiwalowych statuetek, po raz pierwszy uhonorowano także Młodego Tarnowianina Roku. Najważniejsze wyróżnienie – tytuł Tarnowianina Roku 2026 – otrzymał aktor Andrzej Zieliński. – Festiwal TARNOWIANIE od sześciu lat przypomina, że największym potencjałem miasta są ludzie – ci, którzy tutaj się urodzili, mieszkają i pracują, ale również ci, którzy z Tarnowem związali część swojej zawodowej, artystycznej czy osobistej drogi. To właśnie ich osiągnięcia, pasje, historie i więź z miastem tworzą główną ideę wydarzenia – mówi Anna Chmura dyrektor Centrum Sztuki Mościce. Tegoroczna odsłona Festiwalu TARNOWIANIE trwała od 13 do 20 września i objęła ponad 20 wydarzeń łączących teatr, film, literaturę, muzykę i sztuki

wizualne. Festiwal rozpoczął wernisaż 3. Biennale Sztuki w Tarnowie, a w kolejnych dniach na scenach i podczas spotkań w Centrum Sztuki Mościce pojawili się m. in. Józef Baran, Bartosz i Małgorzata Szydłowski, Marcin Kwaśny, Maria Gładkowska, Andrzej Mastalerz, Hanna Śleszyńska, Krzysztof Dracz, Andrzej Zieliński, Sabina Jakubowska, Szymon Jakubowski, Aleksandra Konieczna, Arkadiusz Detmer. Publiczność mogła zobaczyć spektakle „Tango” i „Co po Grace?”, filmy „Odzyskany” i „Szwagier”, uczestniczyć w spotkaniach literackich, wydarzeniach muzycznych, jubileuszu Kreatywnych w Biznesie oraz wieczorze poświęconym twórczości Kazimierza Źygi. W programie znalazły się również propozycje dla najmłodszych, w tym film przyrodniczy „Droga jest celem” połączony z warsztatami ekologicznymi. Szczególnym wydarzeniem było „Spotkanie pełne opowieści: Łukasz Maciejewski”, podczas którego krytyk filmowy i teatralny, od lat związany z Centrum Sztuki Mościce, został uhonorowany Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”. Wieczór dopełnił koncert Marcina Januszkiewicza „Osiecka po męsku”.

NOWA WYSZUKIWARKA NA WWW.MUZEUM.TARNOW.PL

Znajdź łatwo lekcję muzealną

Ponad 90 lekcji w placówkach Muzeum Ziemi Tarnowskiej

**TARNÓW
DOŁĘGA
ZALIPIE
WIERZCHOSŁAWICE**

**MUZEUM
ZIEMI TARNOWSKIEJ**

INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA
MAŁOPOLSKIEGO

MAŁOPOLSKA

Klikowska Ostoja Polskich Koni

Małopolska Parada Konna

Za nami Małopolska Parada Konna, która odbyła się 12 i 13 września na obiektach Klikowskiej Ostoji Polskich Koni, wydarzenie, którego numer jeden był koń. Na bardzo bogaty program składały się pokaz zaprzęgów regionalnych, pokaz koni arabskich i adeptów Polskiej Szkoły Jazdy. Były też odznaczenia honorowe przyznane przez Kapitułę Odznaczeń Polskiego Związku Hodowców Koni dla szczególnie zasłużonych hodowców koni.

W pierwszy dzień odbył się XVII Wojewódzki Czwempionat Hodowlany Koni Rasy Śląskiej, czyli tzw. ocena płytowa podczas, której sędziowie oceniali 49 koni. Koń śląski to rasa koni powstała na bazie koni z terenów Dolnego i Górnego Śląska. Dzięki zamilowaniu hodowców oraz możliwości użytkowania roboczego w rolnictwie, rasa przetrwała na Śląsku, a także zyskała popularność w Polsce południowo-wschodniej. Konie śląskie mają łagodne usposobienie, wydajne i eleganckie chody. Dzieli się na te starego typu i odznaczają się maszyną, lecz harmonijną budową ciała. Natomiast te nowego typu, to koń wierzchowy, lżejszy i bardziej szlachetny od konia typu starego. Delikatniejsza głowa, dłuższa i bardziej wyniosła szyja, bardziej skośna łopatka i zad. Koń śląski odnosi duże sukcesy, jako konie zaprzęgowe w dyscyplinie powożenia, a także w rekreacji. – To są konie szlachetne, najbardziej kalibrowe. Uważane za jedne z najlepszych zaprzęgowych koni na świecie. Polacy jadący śląskimi końmi wygrywają z czołowymi rasami z całego świata. Konie te jednocześnie dobrze sprawdzają się w rekreacji – podkreśla Krzysztof Wójcik sędzia główny oceny płytowej koni rasy śląskiej, który jak pozostali członkowie komisji zadowolony jest z postępu hodowli tych koni. – Tak pięknych „ślazaków”, jakie tutaj widzimy, to dawno nie było tutaj w Klikowej. To „ślazaki” w takim nowoczesnym typie, charakteryzujące się większą szlachetnością. Bardzo się cieszymy, że tak pięknie się rozwija w naszym kraju właśnie hodowla tych koni, tej rasy – dodaje prezes Małopolskiego Związku Hodowców Koni Danuta Lusina. Coroczne święta koni rozpoczęła Msza święta polowa, po zakończeniu, której na parkur wjechały zaprzęgi i konie pod siodłem, a na scenie pojawili się zasłużeni hodowcy, którym wręczono odznaczenia honorowe. Potem ogłoszono wyniki czempionatu- efekt

przeprowadzonej w sobotę oceny płytowej. Najlepszym koniem XII Małopolskiej Parady Konnej okazała się trzyletnia klacz Amber DK, której właścicielem jest Damian Kondrat. To ogromny sukces, na który złożyły się lata pasji, pracy i niesamowitej wierz. Amber zachwyciła sędziów oraz publiczność swoją klasą, elegancją i doskonałą prezentacją. Na scenie pojawił się Marek Rzepka, który komentował pokaz koni arabskich ze swojej stajni „Klikowa Arabians”, gdzie pasja, tradycja i profesjonalizm kształtują wyjątkową hodowlę. Od 2016 roku konie z tej stajni zdobywają uznanie zarówno w Polsce, jak i na arenie międzynarodowej, kontynuując piękną tradycję hodowli koni czystej krwi arabskiej.

Konie z „Klikowa Arabians” wywalczyły m. in.: Tytuł Najlepszej Polskiej Prywatnej Hodowli 2023, 4 Złote Czwempionaty Europy, 2 Złote Czwempionaty Narodowe Polski (Janów Podlaski).

Klikowa Arabians to jest córka tutejszej stadniny, ponieważ tutaj zaczęła się historia hodowli koni arabskich, które powróciły po 70 latach do Tarnowa. – Będąc członkiem fundacji Klikowska Ostoja Polskich Koni zapragnęłam również mieć swojego konia i tak się zaczęła ta historia. Stąd, przez co najmniej trzy lata konie tutaj były hodowane w Klikowej i dlatego powstała nazwa „Klikowa Arabians”, która dzisiaj jest znana na całym świecie. Dzisiaj Stadnina Klikowa Arabians mieści się w Woli Rzędzińskiej, kilka kilometrów stąd i liczy

60 koni arabskich. Nasze konie arabskie w 2023 roku wywalczyły m. in.: Tytuł Najlepszej Polskiej Prywatnej Hodowli i między innymi dzięki temu już czterokrotnie sięgnęliśmy po tytuł najlepszego konia w Europie- mówi Marek Rzepka, który ciągle rozwija hodowlę szukając na świecie najlepszych koni arabskich. Dzięki niemu do Polski wrócił Prometeusz syn legendarnej klaczy, jaka kiedykolwiek w Polsce została wyhodowana, a mianowicie Pianissimy. Była uznawana za jedną z najpiękniejszych klaczy arabskich na świecie, wielokrotną czempionką (m. in. Platynową Czempionką Świata). Jej wartość szacowano na około 3 miliony euro. – Pianissima to była absolutnie czempionka wszystkich po-

udostępnił dla polskich hodowców tego konia. Szejek był nieustępliwy. Dopiero po dwóch czy trzech latach pertraktacji, w przypływie przemyslenia pewnych spraw uznał, że koń powinien wrócić do Polski, do ojczyzny matki. Kupiliśmy tego ogiera, który ma dzisiaj 14 lat- dodaje Marek Rzepka. Prometeusz doczekał się liczego potomstwa w stadninach państwowych jak i prywatnych. Marek Rzepka by podkreślić znaczenie tego ogiera w polskiej hodowli nazwał jego imieniem hotel w Gładyszowie, który wkrótce otworzy swoje podwoje. To czterogwiazdkowy hotel, w który znajdzie się sporo akcentów związanych z hodowlą i użytkowaniem koni nie tylko arabskich.

Podczas parady odbył się pokaz zaprzęgów parokonnnych, singlowych i regionalnych, ale szczególne wrażenie zrobił na widzach prezentowany po raz pierwszy w Klikowej elegancki, reprezentacyjny powóz zwany „kalesza” prowadzony przez Mirosława Kojas zaprzężony w dwanaście specjalnie dobranych karych koni rasy fryzyskiej. Jego pokaz, tradycyjnie łączący precyzję, doświadczenie i widowiskową prezentację koni, był jednym z najbardziej efektownych punktów programu tegorocznej edycji parady. Długo oklaskiwano też pokaz adeptów Polskiej Szkoły Jazdy „Eques Polonus” Aleksandra Jarmuły.

W trakcie wydarzenia zwiedzić można było powozownię, wziąć udział w pokazie kowalstwa na żywo, zobaczyć, jak wyglądała wiejska zagroda czy husaria z bitwy pod Wiedniem oraz skorzystać z przejażdżek konnych. Czynne było także wesołe miasteczko dla najmłodszych.

